

การพัฒนาดัชนีชี้วัดวัฒนธรรมอาเซียน และมาตรฐานสำหรับสื่อ

ภาณุฤทธิ์ สารสมบัติ
พัชนี เจรจาบรรยา
ภาณุจนา แก้วเทพ

Abstract

The Development of ASEAN Cultural Indices and ASEAN Cultural Measurement for Media is an Exploratory Research in term of mixed methods which aimed to study the typology of ASEAN common cultures, identifying the cultural indices and indicators of ASEAN for develop the useable quantitative cultural measurement for measuring the quantity of ASEAN culture in all media. The study had 3 research processes i.e. (1) The study of concept with Documentary Research and the experts inquiry, (2) The extraction of cultural domain and indicating factor and (3) The testing of developed cultural measurement.

The results of the study had been organized by methodology as follow: firstly, Documentary Research, the researcher gathered data by secondary sources; previous history researches, the framework of cultural statistics (UNESCO FCS and EU ESSnet-Culture) and archaeological evidences. This stage finding reveals 7 domains and 29 indices as a basic indicator. Secondly, the first basic indicator had been considered and adjusted by 7 experts with Delphi Method. The result of Delphi in second round indicated 9 cultural domains and 47 cultural indices (the second indicator) which had consensus agreement ($Me 4-5, IR \leq 1.50$). Then the second indicator (9 domains 47 indices) had been confirmed by a statistic – Second Order Confirmatory Factor Analysis (Second Order CFA) in term of Structural Equation Model (SEM) with 720 participants from 6 regions of Thailand. The Second Order CFA

ภาณุฤทธิ์ สารสมบัติ (ปร.ด.นิเทศศาสตร์และนวัตกรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์) พัชนี เจรจาบรรยา (นศ.ม.อุปัลจกรน์ มหาวิทยาลัย) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์และรองคณบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา คณบดีนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และภาณุจนา แก้วเทพ (Ph.D.Sociology, University de Paris) อดีตรองศาสตราจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “The Development of ASEAN Cultural Indices and ASEAN Cultural Measurement for Media”ของภาณุฤทธิ์ สารสมบัติ โดยมี รศ.พัชนี เจรจาบรรยา และรศ.ภาณุจนา แก้วเทพ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยได้รับทุนสนับสนุนการทั่วไปนิพนธ์ปริญญาเอก ประจำปี 2558

in SEM reveals the statistical confirmation of consistency between the expected model and empirical data which had been passed the criterion of Model Fit Indices [$\chi^2/df=1.761$, GFI=.912, AGFI=.895, NFI=.904, CFI=.956, RMSEA=.033 (PCLOSE = 1.00), RMR=.019]. Furthermore, the model had high Regression weight/ Pathcoefficient between .726 - .940 with Estimating Predicted Coefficients (R2) between .527 - .883. Finally, the confirmed indices had been developed to be a measurement as a Tally Sheet. The developed measurement was tested by Content Analysis method with 100 parts of selected documentary (as tested subject). The testing confirmed that the cultural measurement from this study is able to measure any cultures which were appeared on tested subjects.

Key Word : ASEAN Culture Indices, ASEAN Culture Measurement

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาดัชนีชี้วัดวัฒนธรรมอาเซียน และมาตรฐานวัฒนธรรมอาเซียนสำหรับสื่อ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเบื้องต้น (Exploratory Research) แบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ และปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ ลักษณะของที่ใช้เป็นดัชนีและมาตรฐานวัดระดับของวัฒนธรรมที่ปรากฏสำหรับใช้ในสื่อ ทั้งนี้แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรก ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ด้วยการศึกษาเอกสาร และสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่สอง ทำการสกัดเป็นตัวแปรองค์ประกอบและตัวแปรร่วมที่ชี้วัดวัฒนธรรม โดยในขั้นการสกัด ตัวแปรชี้วัดนี้ ทำการศึกษาเก็บกุ่นตัวอย่างจำนวน 720 คน จาก 6 ภูมิภาคในประเทศไทย ที่เป็นประชากรตัวแทนของอาเซียนภาคพื้นทวีป (ASEAN Mainland) และระยะสุดท้าย คือ การทดสอบเครื่องที่ได้จากการพัฒนา ด้วย

การตรวจสอบเนื้อหาของรายการ ผ่านตัวบ่งชี้วัดนั้นรวมร่วมที่ศึกษาได้จากระยะที่ 2 ซึ่งปรากฏผลการศึกษา จำแนกตามขั้นตอนทางการวิจัย ดังนี้

ในขั้นตอนการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลทุกภูมิที่ได้จาก การศึกษาในอดีต และหลักฐานทางนานาชาติที่ต่างๆ โดยทำการจัดเรียงตัวแปรตามหมวดหมู่การแบ่งนับวัฒนธรรม ที่ UNESCO (Framework for Cultural Statistics: UNESCO FCS) และ EU (ESSnet-Culture) ได้เสนอไว้ และทำการประยุกต์ร่วมกับลักษณะจำเพาะทางวัฒนธรรมของอาเซียน ซึ่งผลจากขั้นตอนนี้ พบว่า กลุ่มตัวแปรชี้วัดทางวัฒนธรรม ที่ร่วบรวมได้จากข้อมูลทุกภูมิ สามารถประยุกต์เป็นตัวชี้วัด ขององค์ประกอบชี้วัดเบื้องต้นได้จำนวน 7 องค์ประกอบ 29 ตัวแปรสำหรับขั้นตอนการพยากรณ์แนวโน้มด้วยเทคนิคเดลฟี่ (Delphi Technique Method) ผู้วิจัยได้นำตัวแปรชี้วัดเบื้องต้น (7 องค์ประกอบ 29 ตัวแปร) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน เพื่อทำการพิจารณาความเหมาะสมและ การปรับแก้ตัวแปรดังกล่าว โดยผลจากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคเดลฟี่ทั้งสองครั้ง พบว่า มีตัวแปรดัชนีชี้วัด ที่มีค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐาน กล่าวคือ ได้รับนั้นท่านติดเป็นเอกฉันท์ (Consensus) ว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด (Me 4-5, IR ≤ 1.50) จำนวนทั้งสิ้น 9 องค์ประกอบ 47 ตัวแปร ดำเนินการในขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน อันดับที่ 2 (Second Order Confirmatory Factor Analysis: Second Order CFA) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบยืนยันตัวแปรชี้วัดทางวัฒนธรรมอาเซียนทั้ง 47 ตัวด้วยวิธีการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ของตัวแปรชี้วัดทางวัฒนธรรมอาเซียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 720 คน โดยผลจากการวิจัย พบว่า โมเดลตัวชี้วัดวัฒนธรรมร่วมอาเซียนสำหรับสื่อมีลักษณะ เป็นโมเดลปัจจัยองค์ประกอบ 2 อันดับ อันประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก (ASEAN) 1 องค์ประกอบ องค์ประกอบรอง (A-I) 9 องค์ประกอบ และตัวแปรร่วมชี้ (X1-X47) 47 ตัว ซึ่งผลจากค่าสถิติสำหรับการตรวจสอบ (Model Fit Indices) พบว่า โมเดลที่คาดหวังมีความสอดคล้องกับโมเดลข้อมูลเชิงประจักษ์ [$\chi^2/df = 1.761$, GFI = .912,

AGFI = .895, NFI = .904, CFI = .956, RMSEA = .033 (PCLOSE = 1.00), RMR = .019)] โดยมีค่า'n'หนักสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูง (Regression weight/ Path coefficient) อยู่ระหว่าง .726 - .940 และมีประสิทธิภาพการทํานายของโมเดล (Estimating Predicted Coefficients) คิดเป็นร้อยละ 52.7 - 88.3 (R2 = .527 - .883)

ในขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยทำการทดสอบประสิทธิภาพของตัวแปรชี้วัดทางวัฒนธรรมอาเซียนทั้ง 47 ตัวในเชิงประยุกต์ โดยนำตัวแปรชี้วัดและองค์ประกอบทั้งหมดของโมเดลตัวแปรชี้วัดทางวัฒนธรรมอาเซียนที่ได้จากขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบมาพัฒนาเป็นเครื่องมือแจงนับในลักษณะรูปปั้นรวมและทำการทดสอบกับเนื้อหารายการโดยทัศน์ประเทตให้ข้อมูลจำนวน 100 ตอบ (ในฐานะชื่นชอบของสื่อ) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหารายการ (Quantitative Content Analysis) ผลการทดสอบพบว่า เครื่องมือแจงนับที่พัฒนาได้จากตัวแปรชี้วัดในงานชิ้นนี้ทั้ง 47 ตัวแปร มีประสิทธิภาพในการแจงนับวัฒนธรรมอาเซียนได้อย่างครอบคลุม และมีศักยภาพในการคัดกรองวัฒนธรรมจากเนื้อหาในรายการได้เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งผลจากการแจงนับไม่พวนว่ามีเนื้อหาในส่วนใดที่ไม่สามารถแจงนับด้วยตัวชี้วัดที่พัฒนาได้จากงานวิจัย

คำสำคัญ: ดัชนีชี้วัดวัฒนธรรมอาเซียน, มาตรวัด

วัฒนธรรมอาเซียน

บทนำ

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เป็นนโยบายการรวมตัวกันของประเทศไทยในภูมิภาคอุษาคเนย์ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองและขีดความสามารถในการแข่งขันนเวทระหว่างประเทศในทุกด้าน รวมไปถึงเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ระดับโลก ที่ส่งผลต่อภูมิภาค โดยอาเซียนถือเป็นเครื่องขับเคลื่อนทางการค้าและเศรษฐกิจที่สำคัญ จึงมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord) ซึ่งมีจุดเห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี 2563

ต่อมาในเดือนกรกฎาคมปี พ.ศ. 2550 ตามการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 12 ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ได้มีมติประับให้การจัดตั้งประชาคมแล้วเสร็จเร็วขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558 และมีมติกำหนดกรอบความร่วมมือภายใต้ประชาคมไว้ 3 ด้าน ซึ่งมีสถานะเสมือนเสาหลักสามเสาที่สัมพันธ์กัน อันประกอบไปด้วย ประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community: APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) (คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ สภาผู้แทนราษฎร, 2555)

อย่างไรก็ดี มีนักวิชาการหลายท่านแสดงความกังวลใจต่อการรวมตัวเป็นประชาคมครั้งนี้ โดยมีความกังวลใจในต่อการรวมตัวเป็นประชาคมของทั้ง 10 ประเทศอาเซียน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการทหาร ที่อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งด้านผลประโยชน์และความไม่สงบอยู่กันในภูมิภาค ซึ่งเหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสังคมและความสัมพันธ์ทางการทูต ทำให้นักวิชาการในหลากหลายสาขาเสนอให้ทำการศึกษา ระบบการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมอย่างจริงจังเพื่อหวังจะคลี่คลายบริบททางปัญหาความขัดแย้ง ความรู้สึกเป็นประปักษ์ (Hostility) ความรู้สึกไม่เห็นใจ และรู้สึกหate ร่วม (Antipathy) (จุฬาพรรช พดุงชีวิต, 2550) ด้วยเหตุนี้ เองจึงเป็นเหตุให้คณะกรรมการบริการแห่งอาเซียน ได้เสนอ เสาหลักที่ 3 ซึ่งครอบคลุมด้านสังคมและวัฒนธรรม เพิ่มขึ้นมา ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดเสริมภารกิจภายในภูมิภาค ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจและสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันผ่านเสาหลักด้านสังคมวัฒนธรรมนี้ โดยมีการสนับสนุนให้มีการดำเนินการร่วมมือในด้านต่างๆ ทั้งในแง่ของการพัฒนาทางสังคม การศึกษาและการสื่อสาร ระหว่างกัน เพื่อสร้างการรับรู้ ทัศนคติ และวัฒนธรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างยั่งยืน โดยมีการส่งเสริมและดำเนินพันธกิจด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการมุ่งเน้นผลิตสื่อให้ความรู้ การส่งเสริมสื่อเชิงวัฒนธรรมต่างๆ การส่งเสริมสื่อบันเทิง สื่อกิจกรรม ตลอดจนมุ่งสร้างอัตลักษณ์และวัฒนธรรมร่วมกันในภูมิภาค

ทั้งนี้ ไม่ใช่เพียงแค่ความร่วมมือในฐานะประชาชน ในปัจจุบันท่านนี้ เมื่อพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาจะพบว่า ประเทศในภูมิภาคอุยกุยที่สั่ง 10 นิ้ว มีความสัมพันธ์อย่างแน่นหนาในมานะที่ตั้งแต่ในอดีต โดยเฉพาะในเรื่องของวัฒนธรรมที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับกลุ่มกิลกัณฑ์ ตลอดจนมีการรับส่งแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่เป็นพิเศษ ระหว่างกันโดยตลอด ซึ่งมีบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ตั้งแต่ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15 ในฐานะเดิมแคน “สุวรรณภูมิ (Aurea Chersonesus)” (วารุณี ไօสารามย์, 2547) คำพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ ก่อปรับสภาพภูมิประเทศมีพื้นที่ร่วมกัน รวมทั้งเป็นศูนย์กลางเส้นทางคมนาคมทั้งทางบก และทางทะเล ทำให้ผู้คนในภูมิภาคนี้มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ตลอดจนด้วยระบบความเชื่อทางศาสนา ที่คล้ายกัน จึงเกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบเครือญาติ มาแต่โบราณกาล ความสัมพันธ์ลักษณะเครือญาติทั้งทางสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าว นี้ คือหนึ่งในสิ่งสำคัญที่เกือบถูกให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่สำคัญภายในภูมิภาคอย่างยาวนานและยั่งยืน (สุจิตต์ วงศ์เทศ, 2549) ซึ่งการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในอาเซียนนี้ ถือเป็นรูปแบบการสื่อสารประเภทหนึ่ง ที่อาศัยการกลไกการรับส่งวัฒนธรรมผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ ในฐานะเครื่องมือทางการสื่อสาร โดยในอดีตจะอาศัยสื่อเชิงวัฒนธรรม ประเภทนี้เป็นเครื่องมือสื่อสารหลัก เช่น ประเภทนี้และความเชื่อทางศาสนา การละเล่น นิทานพื้นบ้าน การร้องรำทำเพลง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมผ่านด้วยคุณคุณ อย่างการแต่งงานข้ามเชื้อชาติในทุกชนชั้น (การแต่งงานของชาวจีนสิงคโปร์กับชาวมลายู และการยกสมรสของชนชั้นัญชีในอดีต) หรือการอพยพของชาติพันธุ์ต่างๆ (การอพยพของชาวจีนไปที่ประเทศสุจูกุยที่วีป หรือการอพยพชาวมอญสู่สยาม) (สุจิตต์ วงศ์เทศ, 2537) เป็นต้น ซึ่งการแลกเปลี่ยนเหล่านี้ก็ได้รับการคุ้มครองร่วมกันที่มีลักษณะเด่นชัดและคล้ายกันทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมภายในภูมิภาค เช่น วัฒนธรรมข้าว (การรับประทานข้าว การปลูกข้าว พิธีเกี่ยวกับข้าว) วัฒนธรรมเกี่ยวกับแม่น้ำ ความเชื่อเรื่องผีสาง วัฒนธรรมชนชั้นราษฎร์และวัฒนธรรมการฟ้อนรำ (ระบำการร้องรำไทย ระบำอีสาน คำลาว ฟ้อนเวชยันตา

ฯลฯ) และการละเล่น วัฒนธรรมการแต่งกายและการหอผ้า วัฒนธรรมอาหาร และวัฒนธรรมด้านอักษร ภาษา วรรณคดี หรือค่านิยมทางสังคมอย่างการเคารพผู้อ้วกโภส และการพึ่งพาอาศัยกัน

เมื่อเทียบเคียงกับบริบทในปัจจุบัน ที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามายึด主导ในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมากขึ้น เป็นเหตุให้สื่อมวลชนมีบทบาทที่สำคัญในการกำหนดการรับรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชนชาติใดชนชาติหนึ่ง หรือประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะในเรื่องของวัฒนธรรม ภาพลักษณ์ และวิถีชีวิต ซึ่งช่วยให้ผู้คนในวัฒนธรรมหนึ่งเข้าถึงและสัมผัสถกับชนชาติต่างๆ และกลุ่มต่างๆ โดยที่ไม่จำเป็นต้องเดินทางหรือพบปะกับผู้คนเหล่านี้โดยตรง (เมตตา วิวัฒนาณกุล, 2548) มีการศึกษาหลายชิ้นแสดงให้เห็นถึงปรากฏการการแลกเปลี่ยนและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมผ่านสื่อมวลชนภาษาในภูมิภาคอาเซียน ที่ชี้ให้เห็นถึงผลลัพธ์การแลกเปลี่ยนที่ไร้พรมแดนระหว่างกัน อย่างการรับชมละครไทยพากย์เสียง トイของพม่า การรับชมรายการบันเทิงไทยทางโทรทัศน์ของชาวนาลดาเชีย (อัศวิน เนตรพิชัยเก้า, มปป.) ปรากฏการณ์ละครไทยเรื่องอรุโณที่เข้าไปมีบทบาทในสังคมเวียดนาม หรือการเปิดรับสื่อจากเพื่อนบ้านในประเทศไทย เช่น การมีโภນมาสินค้าจากประเทศไทยในสื่อกระแสหลักของไทย หรือการที่เพลงลาวาสากลของวง Cells และ Over Dance ได้รับความนิยมและแพร่หลายเป็นที่รู้จักในประเทศ (ASEAN Beyond 2015, 2557)

การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกันข้างต้น มีส่วนในการสร้างวัฒนธรรมร่วมแห่งอาเซียนทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งจากการผ่านตัวกลาง (Mediator) อย่างสื่อมวลชน และการสร้างปฏิสัมพันธ์โดยตรงผ่านกิจกรรมและการดำเนินชีวิต ซึ่งในปัจจุบันเริ่มมีปรากฏให้เห็นมากขึ้นผ่านการส่งเสริมและการหล่อหลอมต่างๆ เช่น นโยบายทางการสื่อสาร เพื่อเตรียมความพร้อมของภาคตะวันออก นโยบายการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมของประเทศไทยในภูมิภาค การผลิตหนังสือ ตำรา การให้ข้อมูลของสื่อมวลชน ตลอดจนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและเชื่อม

โดยง่ายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ถือว่าเป็นการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่ช่วยให้ผู้คนในภูมิภาคเรียนรู้วิธีที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน (Learn to live together) เกิดการปรองดองกัน (Harmonization) และเสริมสร้างวัฒนธรรมแห่งอาเซียน (ASEAN Culture) ขึ้นใหม่อีกครั้ง โดยครั้งนี้ถือเป็นการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่มีการเชื่อมโยงไว้อย่างมีแบบแผน

เมื่อพิจารณาถึงสภาพการณ์ทางวัฒนธรรมของโลกในปัจจุบัน เริ่มมีความสนใจที่จะทำการวัดระดับของวัฒนธรรมที่ปรากฏขึ้นในประเทศต่างๆ โดยมีการให้ความสำคัญในการพัฒนาเกณฑ์สำหรับใช้เป็นดัชนีเพื่อวัดระดับของวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นในระยะหลัง โดยทางองค์กรองค์กรการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) ได้เลือกเห็นถึงความสำคัญของการวัดระดับของวัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆ ของโลก และได้ริเริ่มการออกแบบการตรวจวัดในเชิงปริมาณสำหรับใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบสภาพการณ์ของวัฒนธรรมของประเทศสมาชิก ในลักษณะการบูรณาการเครื่องมือสำรวจที่มีการแจงนับวัฒนธรรมที่เคยอยู่ในรูปของนามธรรมให้สามารถแจงนับอย่างชัดเจน ในลักษณะรูปธรรมมากขึ้น โดยมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “กรอบสถิติทางวัฒนธรรมขององค์กรสหประชาติ” หรือ UNESCO Framework for Cultural Statistics (FCS) ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดระดับทางวัฒนธรรมในประเทศต่างๆ และเพื่อผลักดันให้มีการตรวจสอบสภาพการณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นมาตรฐานเบื้องต้นร่วมกัน โดยกรอบดัชนีชี้วัดเบื้องต้นของ UNESCO นั้น มีลักษณะเป็นกรอบชี้วัดโดยกว้างที่ครอบคลุมวัฒนธรรมแบบพื้นฐาน ซึ่งรูปแบบและวิธีการของ UNESCO ถูกพัฒนาจากตัวบ่งชี้ทางวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศผู้นำ (Leadership Group Culture: LEG-Culture) ซึ่งได้จัดทำขึ้นในปี 2547 (2004) พัฒนาจนเป็นกรอบมาตรฐานของ UNESCO จนแล้วเสร็จในปี 2550 (2007) (และปรับปรุงจนได้ตัวชี้วัดมาตรฐานในปี 2009) ต่อมากลุ่มสหภาพยูโรปได้มีการนำดัชนีชี้วัดดังกล่าวเนี้มมาปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มประเทศของตน เนื่องจากเลือกเห็นว่ากรอบตัวชี้วัดบางประการ ไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมภายนอกภูมิภาค

โดยกลุ่มสหภาพยุโรปได้ทำการศึกษาและประยุกต์กรอบคัดนิพัฒน์ฐานของ UNESCO ร่วมกับการศึกษาวัฒนธรรมประจำภูมิภาค จนได้เป็นดัชนีชี้วัดวัฒนธรรมแห่งสหภาพยุโรป (European Statistical System Network on Culture: ESSnet-Culture) และได้นำไปใช้ในการวัดและเผยแพร่ในปี 2555 (2012)

อย่างไรก็ตาม สำหรับทวีปแอเซียนนี้ เมื่อทำการเทียบเคียง
และพิจารณารูปแบบของวัฒนธรรม จะพบว่ามีลักษณะ
และสภาพการณ์ที่แตกต่างออกไป เช่นกัน โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในแคนเนอเชียตั่ววันนออกเฉียงได้ที่มีรูปแบบ
ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเมื่อเทียบกับวัฒนธรรม
อื่นๆ ในภูมิภาค ก่อปรกติการที่เหล่าประเทศในเอเชีย
ตัววันนออกเฉียงได้ยังมีความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม
และปรากฏการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมาโดยตลอด
ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันมีความพยายาม
ที่จะสร้างและนำเสนอวัฒนธรรมร่วมอันเป็นเอกลักษณ์
โดยเฉพาะของภูมิภาคนี้ ผ่านปัจจุบันและความร่วมมือ²
ในฐานะประชาคมอาเซียน ตลอดจนมีการนำเสนอ
และผลิตซ้ำผ่านตัวกลางอย่างสื่อชนิดต่างๆ

จากการที่มีความสำคัญข้างต้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยมุ่งพิจารณา
สื่อมวลชนต่างๆ ในปัจจุบัน โดยเฉพาะสื่อที่เกี่ยวข้องกับ
การให้ข้อมูลบนโทรศัพท์มือถือ ในฐานะหนึ่งในเครื่องมือทาง
การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยกลุ่มอาเซียน
โดยผู้วิจัยกับแนวคิดการเชื่อมโยงทางสังคมวัฒนธรรม
ในแผนแม่บทของประเทศไทยอาเซียน ซึ่งผู้วิจัยให้ความสนใจ
ที่กระบวนการสื่อสารสร้างฐานคติทางวัฒนธรรมร่วม
ภายนอกบูรณาการอาเซียนในปัจจุบัน ที่อาจนำ
มาเทียบเคียงกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม
ในลักษณะเครือญาติในอดีต โดยมีการอาศัยเครื่องมือ
ทางการสื่อสารอย่างสื่อมวลชนเป็นตัวช่วยให้เกิดการ
กระบวนการรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Awareness) ทั้งนี้ผู้
วิจัยมีเชื่อว่า หากสามารถลดความระดับของวัฒนธรรม
ร่วมอาเซียนที่ปราฏฐานในสื่อต่างๆ ที่เผยแพร่ในปัจจุบันได้
ก็น่าจะนำมาใช้เป็นหนึ่งในดัชนีที่ใช้วัดประสิทธิภาพของ
การสื่อสารทางวัฒนธรรมผ่านสื่อต่างๆ ในฐานะเครื่องมือ
ในการแพร่กระจาย/แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมได้ เช่นกัน
ทั้งนี้จึงได้รับใบอนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ตลอดจนพัฒนาเป็นมาตรฐานมาตรฐานเชิงวัฒนธรรมในเชิงปริมาณ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาถึงระดับของวัฒนธรรมที่ผู้รับสาร รับรู้ผ่านสื่อมวลชนชนิดต่างๆ และพัฒนาเป็นมาตรฐานมาตรฐานมาตรฐานของอาเซียนในอนาคต

บททุปะสูงการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบวัฒนธรรมที่ปรากฏในภูมิภาค ตลอดจนหากเข้าทางวัฒนธรรมอันมีที่มาร่วมกันในภูมิภาค อุษาคานาย
- 2) เพื่อศึกษาถึงกรอบดัชนีและตัวบ่งชี้ทางวัฒนธรรม แห่งอาเซียน
- 3) เพื่อพัฒนามาตรฐานวัฒนธรรมร่วมแห่งอาเซียน ในเชิงปริมาณ สำหรับใช้แจงนับปริมาณและระดับของ วัฒนธรรมในสื่อชนิดต่างๆ

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุดมทิณฑ์การศึกษา และความเชื่อเบื้องต้นของทฤษฎี การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกพิจารณาใช้แนวทางของ กลุ่มการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นหลัก โดยมองเรื่อง การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในเชิงบวก ผ่านแนวคิดของ ทฤษฎีที่ว่า การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกันจะนำ มาซึ่งความร่วมเรียกทางวัฒนธรรม (Cultural Enrichment) ระหว่างวัฒนธรรมที่แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งมีจุดยืน ทางทฤษฎีผ่านความเชื่อเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐาน 3 ประการ (กาญจนากี้วเทพ, 2544) ดังนี้

- 1) ความเชื่อเรื่องลักษณะร่วมหรือจุดร่วมทางวัฒนธรรม (Cultural Commonality) โดยมีความเชื่อว่า แม้วัฒนธรรมใน อาเซียนจะมีความหลากหลายและภายในแต่ละวัฒนธรรม ของภูมิภาคก็ล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างไปจาก วัฒนธรรมอื่นๆ อย่างไรก็ได้ วัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ในอาเซียนก็มีลักษณะร่วมหรือจุดร่วม (Commonality) ที่ จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงประสานระหว่างกันได้ซึ่งสะท้อน ผ่านมิติ 4 ด้าน คือ มิติด้านการรับรู้ (ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ โลกทัศน์และบรรทัดฐาน) มิติด้านการสื่อสารโดย

วัฒนภาษา (คำพูด ตัวอักษรโครงสร้างหรือไวยากรณ์ ที่ร่วมกัน) มิติด้านการสื่อสารโดยอวัฒนภาษา และมิติ ด้านบุคคลของการสื่อสาร (บุรุษทางวัฒนธรรม)

2) ความเชื่อในเรื่องธรรมชาติของวัฒนธรรม กลุ่มการ สื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมีความเชื่อว่า ทุกวัฒนธรรม นั้นจำเป็นต้องมีการปรับตัว/เปลี่ยนแปลง (Adaptation) อยู่ตลอดเวลา โดยการปรับตัวนั้นเกิดขึ้นได้โดยง่ายที่สุด จากการพบปะกับวัฒนธรรมอื่นๆ โดยเมื่อมนุษย์ที่มาจาก วัฒนธรรมหนึ่งต้องเข้าไปอยู่/สื่อสารแลกเปลี่ยนกับอีก วัฒนธรรมหนึ่งที่ต่างจากวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน จึงถือ เป็นการเดินทางเข้าสู่โลกใบใหม่ กระบวนการเดินทางเข้า สู่วัฒนธรรมใหม่นี้จึงต้องอาศัยกระบวนการที่เรียกว่าการ ปรับตัวทางวัฒนธรรม (Intercultural Adaptation Process) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3) ความเชื่อในเรื่องของจุดต่างทางวัฒนธรรม นอกราก จุดร่วมทางวัฒนธรรมแล้ว ก็มีจุดต่างในเรื่องจุดต่างระหว่าง วัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะเป็นหลักมากกว่าจุดร่วม แนวทาง ของกลุ่มการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจึงมีความเชื่อว่า การขัดแย้งทางวัฒนธรรมเป็นผลที่เกิดจากความไม่เข้าใจ กันในวัฒนธรรมระหว่างสองวัฒนธรรม จนขยายต่อออก ไปเป็นความขัดแย้ง จึงจำเป็นต้องศึกษาวิจัยเพื่อให้เข้าใจ ความแตกต่างและความขัดแย้งดังกล่าว

อย่างไรก็ได้ ผู้วิจัยเห็นว่า ประดิษฐ์จุดต่างทางวัฒนธรรม ของทั้ง 10 ประเทศสมาชิก มีลักษณะเป็นอัตลักษณ์เชิงเดียว กันล่างคือ เป็นวัฒนธรรมจำเพาะที่เป็นผลจากการแบ่งแยกด้วย อาณาเขตของรัฐ และด้วยเหตุผลในการสร้างสามัญสำนึก ทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากแนวคิด ทางชาตินิยม ที่พยายามสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแก่ ชาติของตน ผู้วิจัยจึงไม่เลือกพิจารณาเรื่องความต่างทาง วัฒนธรรมภายในประเทศสมาชิกของอาเซียนมาพิจารณา ใน การศึกษา ทั้งนี้ แม้จะพบจุดต่างทางวัฒนธรรมภายใน ภูมิภาคอาเซียน ที่มีอยู่เทียบกับวัฒนธรรมภายนอกแล้วมี ลักษณะแตกต่างเป็นเอกลักษณ์ หากแต่เมื่อพิจารณาแล้ว มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมเดียว ผู้วิจัยเลือกพิจารณาไม่นำ มาไว้เป็นวัฒนธรรมอาเซียนในงานชิ้นนี้

ทฤษฎีนิเวศนวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology Theory)

เป็นทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้อธิบายถึงรากฐานทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากความเชื่อมโยงและการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในภูมิภาคกับสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์รอบตัวต่างๆ โดยตัวทฤษฎีกล่าวถึงความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขสภาพแวดล้อม และตัววัฒนธรรมซึ่งมีวิวัฒนาการได้หลายแบบขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมและระดับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีของมนุษย์ในแต่ละแห่ง

เขตวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ (Southeast Asian Cultural Area)

เพื่อที่จะให้เข้าใจถึงที่มาทางวัฒนธรรมในภูมิภาคอาเซียนนั้น จำเป็นต้องศึกษาโดยอาศัยความรู้ทางวัฒนธรรมเชิงมนุษยวิทยาทางเอเชียอาคเนย์ ซึ่งได้มีการกล่าวถึงเบตเดนทางวัฒนธรรมภัยในภูมิภาค อันเป็นที่มาและรากฐานของวัฒนธรรมแห่งอาเซียน โดยการศึกษาเช่นนี้ให้เห็นว่า แต่เดิมอาณาเขตของวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์นั้น หมายถึงแค่อณาเขตที่เป็นพื้นที่ในภาคพื้นทวีปอย่างประเทศไทย ลาว พม่า เวียดนาม และกัมพูชาท่านั้น ส่วนพื้นที่ตั้งแต่อ่าวไทย ไปจนถึงเบตเดนของประเทศไทยและเชียฟลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และบรูไนนั้น ถูกจำแนกออกเป็นเบตเดนวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น เบตเดนวัฒนธรรม

อินโดนีเซีย (Indonesia Culture Area) เบตเดนวัฒนธรรมนิวกินี (New Guinea Culture) หรือเบตเดนวัฒนธรรมอินโดมาเลีย-ตะวันออก (East Indies and Malay Archipelago) เป็นต้น อย่างไรก็ได้ในปัจจุบันนักวิชาการทางวัฒนธรรมหลายแขนง เช่น สังคมและมนุษยวิทยา รัฐศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ ได้ทำการจัดรวมบริเวณเบตเดนวัฒนธรรมในภาคพื้นสมุทรเข้าเป็นวัฒนธรรมในเบตเดน เอเชียอาคเนย์ด้วย โดยได้ให้ความหมายใหม่ว่าเป็นเบตเดนทางวัฒนธรรมที่รวมทั้งผู้คนในภูมิภาคเข้าด้วยกัน ซึ่งการจัดเบตเดนวัฒนธรรมทั้งบริเวณภาคพื้นทวีปและภาคพื้นสมุทรเข้าด้วยกันนี้

รูปแบบ ลักษณะ และที่มาของสายสัมพันธ์วัฒนธรรมร่วมอาเซียน

เมื่อทำการศึกษาแบบสมมตานตามแนวทางด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และแนวทางมนุษยวิทยา ด้วยการนำทฤษฎีนิเวศน์วิทยาวัฒนธรรมและทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมาอธิบายร่วมกัน สามารถอธิบายภาพร่างของวัฒนธรรมร่วมของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ได้ โดยเมื่อนำทฤษฎีทางมนุษยวิทยาอย่างนิเวศน์วิทยา วัฒนธรรมมาอธิบาย จะพบสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในภูมิภาค มีที่มีสืบเนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ จนเกิดการถ่ายทอด พัฒนาปรับปรุง และถ่ายโอนจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง ซึ่งมีมูลเหตุจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (By Nature) ดังนี้

ตารางที่ 1 พัฒนาการทางวัฒนธรรมของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ตามยุคสมัย (รวมรายชื่อมูลทุติภูมิจาก Milton Osborne (2000), (2013) ; สุจิตต์ วงศ์เทศ (2537),(2542), (2547), (2549), (2559); สมจินตนา รัตตารัตน์ (2540); สาวิตรี สุวรรณสอดิต (2540); เสารินสกุล โพษะวนิช (2553); ณัฐิรา ตาเมือง (2555), (2556); มิลตัน ออสบอร์น (2544); อุคม อรุณรัตน์ (2532); อนันนชัย จินดาวัฒน์ (2553))

ยุคสมัย	วัฒนธรรมที่ปรากฏ
คลาสสิก/ราก (ราว 27,000 ปีก่อน - ราวปี พ.ศ.1/ ก่อนค.ศ. 500ปี)	ข้าว, น้ำ, แร่ (สำริด-โลหะ-ดีบุก-เกลือ), แพ, เครื่องปืนดินเผา, มหะระทึก, ผี, นูชาคน-นก-ฟู-สุนัข, รากเหง้าภาษา, ไม้และพืชพื้นถิ่น (กล้วย, ไฝ, มะพร้าว, หลั่นฝอก, ตองตึง, พลวง, เสม็ด, ต้นตาล, หวาน, ไม้ดอกหอม)
ชาติ (พ.ศ.1000)	อิทธิพลจากอารยธรรมอินเดียและจีน เช่น ภาษา อักษร และวรรณคดี, การปักกรอง-ชนชั้น-กษัตริย์-ขุนนาง, ศาสนา (วัฒนธรรมแบบเชินดู-พุทธ-อิสลาม), นาฏศิลป์ (การรำฟ้อน, การดนตรี-วงปี่พาทย์, การขับร้อง), ประเพณี-การละเล่น-เรื่องเล่า-ตำนาน, การแสดง อวัจนะภาษา (การกราบไหว้, การพนมมือ), วัฒนธรรมการแต่งกาย (การนุ่งผ้า, การคาดผ้า, การห่มผ้า, การพันผ้า), หัตถกรรม (สิ่งทอและจักสาน), ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม (อิทธิพลอินเดีย-จีน), เครื่องเทศ (อิทธิพลอินเดียและจีน ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมเรื่องการบริโภคและอาหาร)
อาณาจักร (คริสต์ศตวรรษที่ 16-19)	อิทธิพลจากวัฒนธรรมอาณาจักร (ตะวันตก) เช่น วัฒนธรรมเกย์ตรกรรมเชิงพาณิชย์ (ยาจพารา/กาแฟ/ยาสูบ/น้ำตาล/ปาล์ม), ศาสนาคริสต์, อักษรและภาษา (อิทธิพล ตะวันตก/เจ้าอาณาจักร - การใช้อักษรอังกฤษ, ดัตช์, ฝรั่งเศส), ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม (สถาปัตยกรรมแบบโคลัมเบียนีล) และนาฏกรรมประยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากอาณาจักร การปักกรองของชาติ-ตะวันตก (เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและค่านิยมของภูมิภาค)
สมัยใหม่ (หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ราว ก.ศ.1945)	อิทธิพลจากวัฒนธรรมสากล เช่น เครื่องแต่งประชดา (วัฒนธรรมเครื่องนุ่งห่มประยุกต์ สาภลแต่ก่อนอัลกัมญัติ), การรื้อฟื้นวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น คุณตรีอาเซียน, การรื้อฟื้นพิธีกรรม (เพื่อการอนุรักษ์)

ทั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยลองใช้การศึกษาเปรียบเทียบ ทางวัฒนธรรม ระหว่างวัฒนธรรมภาษาในภูมิภาคอาเซียน กับวัฒนธรรมอื่นของโลก ตามแนวคิดนิเทศศาสตร์ สายการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมแล้ว ร่วมกับการศึกษา เรื่องพลวัตทางวัฒนธรรมของภูมิภาค พบร้า รูปแบบ วัฒนธรรมในยุคหลังส่วนใหญ่มีลักษณะเป็น Culture Universals (ลักษณะเป็นสากลร่วมของทุกวัฒนธรรม) และเมื่อทำการเทียบระยะห่างทางวัฒนธรรม (Cultural Distance Comparison) ก็ไม่พบความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์ มากเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขต

ของวัฒนธรรมอาเซียนที่จะนำมาใช้เป็นดัชนีชี้วัด โดยพิจารณาคัดเลือกเฉพาะวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นราก ในยุคที่ 1-2 และวัฒนธรรมที่เกิดจากการประยุกต์ ในยุคที่ 3-4 (ที่มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมร่วมแบบ Mid-point Adjustment, Mixing Adjustment และ Creative Adjustment Culture) ตลอดจนวัฒนธรรมที่มีลักษณะโคลด์เด่นใน กระบวนการกรอกใบทางวัฒนธรรมและวัฒนธรรมที่ ถูกรื้อฟื้นดังที่พูนในพลวัตทางวัฒนธรรมของภูมิภาคท่า�ัน (ไม่นับวัฒนธรรมสากลนิยม หรือ Pop-culture ที่เมื่อนำไป เทียบเคียงกับเขตแดนวัฒนธรรมอื่นแล้วไม่มีความแตกต่าง)

ดัชนีชี้วัดทางวัฒนธรรมขององค์การสหประชาชาติ และสหภาพยุโรป

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาใช้กรอบสถิติทางวัฒนธรรมของสหประชาชาติ(UNESCO FCS, 2007; 2009) และระบบเครือข่ายสถิติทางวัฒนธรรมแห่งยุโรป (ESSnet-Culture, 2012) เป็นดัชนีเสริมในการสกัดเป็นตัวแปรและนับลักษณะวัฒนธรรมร่วมที่ปรากฏในสื่อ ซึ่งกรอบสถิติดังกล่าวนี้เป็นดัชนีที่มีความเด่นชัดในการแงะนับวัฒนธรรมเชิงรูปธรรมที่มีลักษณะเป็นวัตถุ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยคัดเลือกมาเป็นหนึ่งในเครื่องมือประกอบการวัดวัฒนธรรมร่วมแห่งอาเซียน อย่างไรก็ได้ เมื่อผู้วิจัยทำการจัดเรียงตัวแปรตามหมวดหมู่ที่ UNESCO (Framework for Cultural Statistics: UNESCO FCS) และ EU (ESSnet-Culture) จัดทำไว้ร่วมกับลักษณะจำเพาะทางวัฒนธรรมของอาเซียน พบว่า มีตัวแปรหรือวัฒนธรรมของอาเซียนที่ปรากฏในข้อมูลฐานภูมิสารานวนนำไปจัดเรียงเข้าในกรอบแนวคิดทั้งสอง ในลักษณะดังนี้ย่อไปนี้

เมื่อพิจารณาการศึกษาเรื่องการวัดวัฒนธรรมจากงานทั้ง 2 ข้างต้น เป็นเครื่องยืนยันว่า ปัจจุบันได้มีความพยายามในการสร้างดัชนีเพื่อใช้วัดจำนวนของวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นเหตุให้ในการศึกษาครั้งนี้ สนใจประยุกต์ใช้กรอบสถิติทางวัฒนธรรมของสหประชาชาติเป็นดัชนีเสริมในการนับลักษณะ

วัฒนธรรมร่วมที่ปรากฏในสื่อ ซึ่งเป็นดัชนีที่มีความเด่นชัดในการแงะนับวัฒนธรรมเชิงรูปธรรมที่มีลักษณะเป็นวัตถุ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยคัดเลือกมาเป็นหนึ่งในเครื่องมือประกอบการวัดวัฒนธรรมร่วมแห่งอาเซียน อย่างไรก็ได้ เมื่อผู้วิจัยทำการจัดเรียงตัวแปรตามหมวดหมู่ที่ UNESCO (Framework for Cultural Statistics: UNESCO FCS) และ EU (ESSnet-Culture) จัดทำไว้ร่วมกับลักษณะจำเพาะทางวัฒนธรรมของอาเซียน พบว่า มีตัวแปรหรือวัฒนธรรมของอาเซียนที่ปรากฏในข้อมูลฐานภูมิสารานวนนำไปจัดเรียงเข้าในกรอบแนวคิดทั้งสอง ในลักษณะดังนี้ย่อไปนี้ Domains หลักได้ และพนับว่ามีวัฒนธรรมอันเป็นคุณลักษณะของอาเซียนบางส่วน ที่ไม่ถูกนับรวมเป็นดัชนีในภาพรวมของสหประชาชาติ ผู้วิจัยจึงทำการสร้างหมวดหมู่ใหม่ที่ไม่ปรากฏในกรอบดัชนีของ UNESCO และ EU โดยนำข้อมูลทุกภูมิทั้งหมดที่ได้ศึกษามาจัดเรียงเป็นดัชนีบื้องต้นอันประกอบไปด้วย 7 หมวดหมู่ 29 ดัชนีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 กรอบดัชนีชี้วัดวัฒนธรรมอาเซียนในการศึกษาเบื้องต้น (The First Basic Indicator)

หมวดหมู่ (Cultural Domain)	ตัวแปรชี้วัด/ดัชนีชี้วัด (Indicating Variable/Cultural Index)
A มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ (A: Cultural and Natural Heritage)	A1 พิพิธภัณฑ์ A2 มรดกทางวัฒนธรรม A3 ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม A4 มรดกทางธรรมชาติ A5 พื้นที่แสดงวัฒนธรรม
B การแสดง และงานสมโภช (B: Performance Arts and Celebration)	B1 นาฏศิลป์ B2 เพลง B3 เทศกาล งานเฉลิมฉลอง และงานวัด B4 การแสดงแบบผสมผสาน/ประยุกต์
C ทัศนศิลป์และศิลปหัตถกรรม (C: Visual Arts and Arts Crafts)	C1 งานวิจิตรศิลป์ C2 ภาพถ่าย C3 หัตถกรรมงานฝีมือ
D งานวรรณกรรม (D:Literature)	D1 คัมภีร์/ตำรา/หนังสือ D2 สิ่งพิมพ์ D3 สื่อสิ่งพิมพ์รูปแบบอื่นๆ D4 เอกสารสำคัญ/จดหมายเหตุ
E งานสถาปัตยกรรม (E:Architecture)	E1 สถาปัตยกรรม E2 การออกแบบและตกแต่ง E3 วัฒนธรรมสิ่งปลูกสร้างอาเซียน
F กีฬาและกิจกรรมนันทนาการ (F: Sports and Recreation)	F1 กีฬา F2 การละเล่น
G มรดกเชิงวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (G:Intangible Cultural Heritage – ICH)	G1 ขนบธรรมเนียมที่ถ่ายทอดสู่รุ่นต่อรุ่นโดยการบอกเล่า G2 ความเชื่อ G3 ภาษา G4 การปฏิบัติทางสังคม/วิถีประชา G5 องค์ความรู้/ภูมิปัญญา

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเบื้องต้นแบบผสมผสาน ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการ 3 ส่วน ดังนี้

1) การพยากรณ์แนวโน้มด้วยเทคนิคเดลฟี่ (Delphi Technique) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญ หรือนักวิชาการคุณวุฒิ จากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 ท่าน ซึ่งมีช่วงอัตราการคลาดเคลื่อนที่ระดับ .70-.58 และความคลาดเคลื่อนลดลงที่ระดับ .12 (Macmillan, 1971 ถึงปัจจุบัน มนต์ชัย เทียนทอง, 2548) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่มีผลงานเชิงวิชาการเป็นที่ยอมรับ ได้รับการตีพิมพ์ผล งาน เคยนำเสนอผลงานในวงการวิชาการมาก่อนกว่า 10 ชิ้น และ/หรือมีความเกี่ยวข้องในลักษณะการทำงาน ในสาขางานด้านนั้นๆ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี แบ่งการเก็บข้อมูล ออกเป็น 2 รอบ โดยในแต่ละรอบจะใช้เวลาในการสั่ง และตอบรับอย่างต่อเนื่อง 3-6 สัปดาห์ ซึ่งใช้กระบวนการในการวิจัยประมวลผล 6 เดือน โดยทำการวิเคราะห์ด้วยการหาค่า มัธยฐาน และพิสัยระหว่างควาอิควาล (Interquartile Range: IR) ร่วมกับข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ ซึ่งหากพบว่าค่า IR มีค่าน้อย ($IR \leq 1.50$) แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็น ที่ค่อนข้างสอดคล้องกัน (Consensus) สามารถสรุปความได้

2) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Second Order Confirmatory Factor Analysis) นำผลที่ได้จาก ขั้นตอนเดลฟี่ มาสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของໄลคิริท (1932 ถึงปัจจุบัน จอย ทองกล่อมสี, 2555) เพื่อสรุปข้อมูลของตัวปัจจัยวัฒนธรรมอาเซียน โดยแบบสอบถามประมาณประกอบด้วย 2 ส่วนคือ (1) การให้ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกรอบ นิยาม ลักษณะ และขอบข่าย วัฒนธรรมอาเซียน ที่ผู้วัยสังเคราะห์ได้จากขั้นตอนเดลฟี่ (2) การสอบถามระดับความสำคัญที่มีต่อลักษณะและ ขอบข่ายตัวบ่งชี้วัฒนธรรมร่วมอาเซียน โดยนำแบบ สอบถามนี้ไปทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ เป็นนักศึกษา ที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมศึกษามานุษยวิทยา สังคมวิทยาและเอเชียอาคเนย์ ศึกษา จำนวน 720 คน (Hair et al., 1995 ถึงปัจจุบัน

ใน David Hemsworth, Christobal Sanchez-Rodriguez และ Bruce Bidgood, 2005; Comrey & Lee, 1992 ถึงปัจจุบัน เพชรน้อย ลิงห์ช่างชัย, 2549) จาก 6 ภูมิภาค ของประเทศไทยที่มีพรบมเดคนเชื่อมต่อกันประเทศไทย เพื่อบ้าน หรืออยู่ในเขตที่เป็นเป้าหมายการเดินทาง ในภูมิภาคเป็นผู้พิจารณา จำนวนนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่ 2 เพื่อพิจารณา ความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการ ทางโทรทัศน์ประเภทให้ข้อมูล ที่มีการนำเสนอเนื้อหา เกี่ยวกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีเกณฑ์ การคัดเลือกรายการ จำกัดคุณประสิทธิ์ของรายการ และ เนื้อหาของรายการ ทำการศึกษาจากการโทรทัศน์ ที่ออกอากาศในช่วงปี พ.ศ. 2556-2557 (ช่วงเตรียม ความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน) ประเภทรายการ ที่มุ่งเน้นการให้ข้อมูลแก่ผู้รับสาร 2 รูปแบบ ได้แก่ รายการ สารคดี (Feature and Documentary) และสารคดีข่าว ทางโทรทัศน์ (Television News Magazine) โดยขึ้นแรก คัดเลือกรายการทั้ง 2 ประเภท จำนวน 6 รายการ จำนวนนี้ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิเทศศาสตร์และวัฒนธรรม พิจารณาความเหมาะสม และคัดเลือกจนเหลือ 1 รายการ ทั้งนี้มีมติเห็นชอบรายการจดหมายเหตุกรุงศรี (Jod Mai Hed Krungsri: Krungsri's Archive) ซึ่งเป็นรายการ ถ่ายทอดเรื่องราวความประเพณี ความรู้ ที่ออกอากาศทุกวัน ในช่วงเวลาเช้าวันอาทิตย์ ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 จำนวนทั้งสิ้น 100 ตอน

ผลการวิจัย

การพยากรณ์แนวโน้มด้วยเทคนิคเดลฟี่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟี่ พบว่า ดัชนีเบื้องต้น ได้รับการปรับปรุงและเสนอแนะเพิ่มเติม จาก 7 หมวดหมู่ 29 ดัชนี เป็น 9 หมวดหมู่ 47 ดัชนี (ในกระบวนการการเดลฟี่ครั้งที่ 2) ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ มาตรฐานกล่าวคือ ได้รับนักวิชาการตีเป็นเอกฉันท์ (Consensus) ว่ามีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด (Me 4-5, $IR \leq 1.50$) และได้รับมติยืนยันการปรับปรุงดังตารางสรุป ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สรุปตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์ผลด้วยเทคนิคเคลฟาย

หมวดหมู่ (Cultural Domain)	ตัวแปรชี้วัด/ดัชนีชี้วัด (Indicating Variable/Cultural Index)	ค่ามัธยฐาน (Me)	ค่าพิสัยอินเทอร์คิวอี้เกลส์ (IR)
A มรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ (A: Cultural and Natural Heritage)	X1 พิพิธภัณฑ์ (สถานที่) (ASEAN Cultural Museum)	5	0.0
	X2 พิพิธภัณฑ์มีชีวิต (ASEAN Living Museum)	5	0.0
	X3 พิพิธภัณฑ์เสมือนจริง (ASEAN Virtual Museum)	5	0.0
	X4 มรดกทางวัฒนธรรมของอาเซียน (ASEAN Cultural Heritage)	5	0.0
	X5 ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Cultural Landscape)	4	1.0
	X6 มรดกทางธรรมชาติของอาเซียน (ASEAN Natural Heritage)	5	0.0
	X7 พื้นที่แสดงคุณค่าวัฒนธรรมทางการเกษตรอาเซียน (ASEAN Agricultural Field)	4	1.0
	X8 พื้นที่แสดงคุณค่าวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ อาเซียน (ASEAN Ethnic Field)	5	0.0
B การแสดง และงาน สมโภช(B: Performance Arts and Celebration)	X9 นาฏศิลป์อาเซียน (ASEAN Performing Arts)	5	0.0
	X10 เครื่องดนตรีอาเซียน (ASEAN Instrument)	5	0.25
	X11 บทเพลงอาเซียน (ASEAN Songs)	5	1.0
	X12 การประพันธ์เพลงอาเซียน (ASEAN Compositions)	4	1.25
	X13 การแสดงแบบผสมผสาน ประยุกต์ และการแสดง ร่วมสมัยแห่งอาเซียน (Cultural Combined Arts of ASEAN and ASEAN Contemporary Arts)	5	1.0
	X14 เทศกาล งานเฉลิมฉลอง และงานวัด (ASEAN Festivals, Feasts and Fairs)	5	1.0
C ทัศนศิลป์ และศิลป์ หัตถกรรม (C: Visual Arts and Arts Crafts)	X15 ภาพวาด (ASEAN Painting)	5	0.75
	X16 ภาพเขียน (ASEAN Drawing)	5	0.75
	X17 ประติมากรรม / งานปั้น (ASEAN Sculpture)	5	0.0
	X18 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของอาเซียน (ASEAN Historical and Cultural Photography)	5	0.0
	X19 หัตถกรรมเครื่องรัก (ASEAN Lacquering)	5	0.25
	X20 หัตถกรรมเครื่องเงิน (ASEAN Lacquered Wickerwork)	5	0.25
	X21 หัตถกรรมเครื่องถม (ASEAN Nielloware)	5	0.25
	X22 หัตถกรรมเครื่องจักสาน (ASEAN Basketry)	5	0.0

ตารางที่ 3 สรุปตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์ผลด้วยเทคนิคเดลไฟ (ต่อ)

หมวดหมู่ (Cultural Domain)	ตัวแปรชี้วัด/ดัชนีชี้วัด (Indicating Variable/Cultural Index)	ค่ามัชฌิม (Me)	ค่าพิสัยอิน เทอร์คิว ไกล์ (IR)
D งานวรรณกรรม (D:Literature)	X23 วรรณกรรมราชสำนัก หรือวรรณคดีลaiyakam (Royal / Aristocratic Literature of ASEAN)	5	0.25
	X24 วรรณโนรรณโบราณ (ASEAN Ancient Literature)	5	0.0
	X25 วรรณกรรมพื้นบ้าน (Folk Tale or ASEAN Local Literature)	5	0.25
	X26 วรรณกรรมปัจจุบัน (ASEAN Modern Literature)	5	0.25
	X27 วารสารสิ่งพิมพ์เชิงวัฒนธรรม (Cultural Press and Journal of ASEAN)	5	0.0
	X28 จดหมายเหตุอาชีวิน (ASEAN Archives)	5	0.0
	X29 สื่อสิ่งพิมพ์รูปแบบอื่นๆ (Other Cultural Printed Matter of ASEAN)	5	0.0
E งานสถาปัตยกรรม (E: Architecture)	X30 สถาปัตยกรรมอาชีวิน (ASEAN Cultural Architecture)	5	1.0
	X31 ลวดลายและการตกแต่งแบบอาชีวิน (ASEAN Cultural Design and Decoration)	5	1.0
	X32 โครงสร้างสิ่งปลูกสร้างแห่งอาชีวิน (ASEAN Cultural Building Structure)	4	1.0
F กีฬาและนันทนาการ (F: Sports and Recreation)	X33 กีฬาอาชีวิน (ASEAN Traditional Sports)	5	1.0
	X34 การละเล่นแห่งอาชีวิน (ASEAN Cultural Recreation)	5	1.0
G มรดกเชิงวัฒนธรรมที่ จับต้องไม่ได้ (G:Intangible Cultural Heritage – ICH)	X35 ขนบธรรมเนียมที่ถ่ายทอดสู่รุ่นต่อรุ่นโดยการบอกเล่า (Oral Traditions and Expressions of ASEAN)	5	1.0
	X36 ความเชื่อ (ASEAN Rituals)	5	0.0
	X37 ภาษา (ASEAN Languages)	5	0.0
	X38 บรรทัดฐานของสังคม/แบบแผนทางสังคม (ASEAN Norm and Social Practices)	4	1.0
	X39 องค์ความรู้และภูมิปัญญาแห่งอาชีวิน (ASEAN Knowledge and Wisdom)	5	0.0
H วัฒนธรรมด้านอาหาร (H: Cultural Foods)	X40 อาหารประจำชาติอาชีวิน (ASEAN National Foods)	5	0.25
	X41 อาหารอาชีวิน-อินเดียและอาหรับ (ASEAN-Indian and Arabian Foods)	5	1.0
	X42 อาหารอาชีวิน-จีน (ASEAN-Chinese Foods)	4.5	1.0

ตารางที่ 3 สรุปตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์ผลคัวย因地นิคเคลฟาย (ต่อ)

หมวดหมู่ (Cultural Domain)	ตัวแปรชี้วัด/ค่านิษัย (Indicating Variable/Cultural Index)	ค่ามัชยฐาน (Me)	ค่าพิสัยอิน เทอร์คิว ไทต์ (IR)
H วัฒนธรรมด้านอาหาร (H: Cultural Foods)	X43 อาหารอาเซียนประยุกต์ตะวันตก (ASEAN-Western Foods)	4.5	1.25
	X44 อาหารพื้นเพ/พื้นถิ่นอาเซียน (ASEAN Lineage Local Foods)	5	1.25
I วัฒนธรรมการแต่งกาย (I: Cultural Costume)	X45 เครื่องแต่งกายประจำชาติอาเซียน (ASEAN National Costume)	5	0.25
	X46 ภูมายาอาเซียน (ASEAN Fabric)	4.5	1.50
	X47 วัฒนธรรมการแต่งกายแบบดั้งเดิม (ASEAN Original Cultural Dressing)	5	1.0

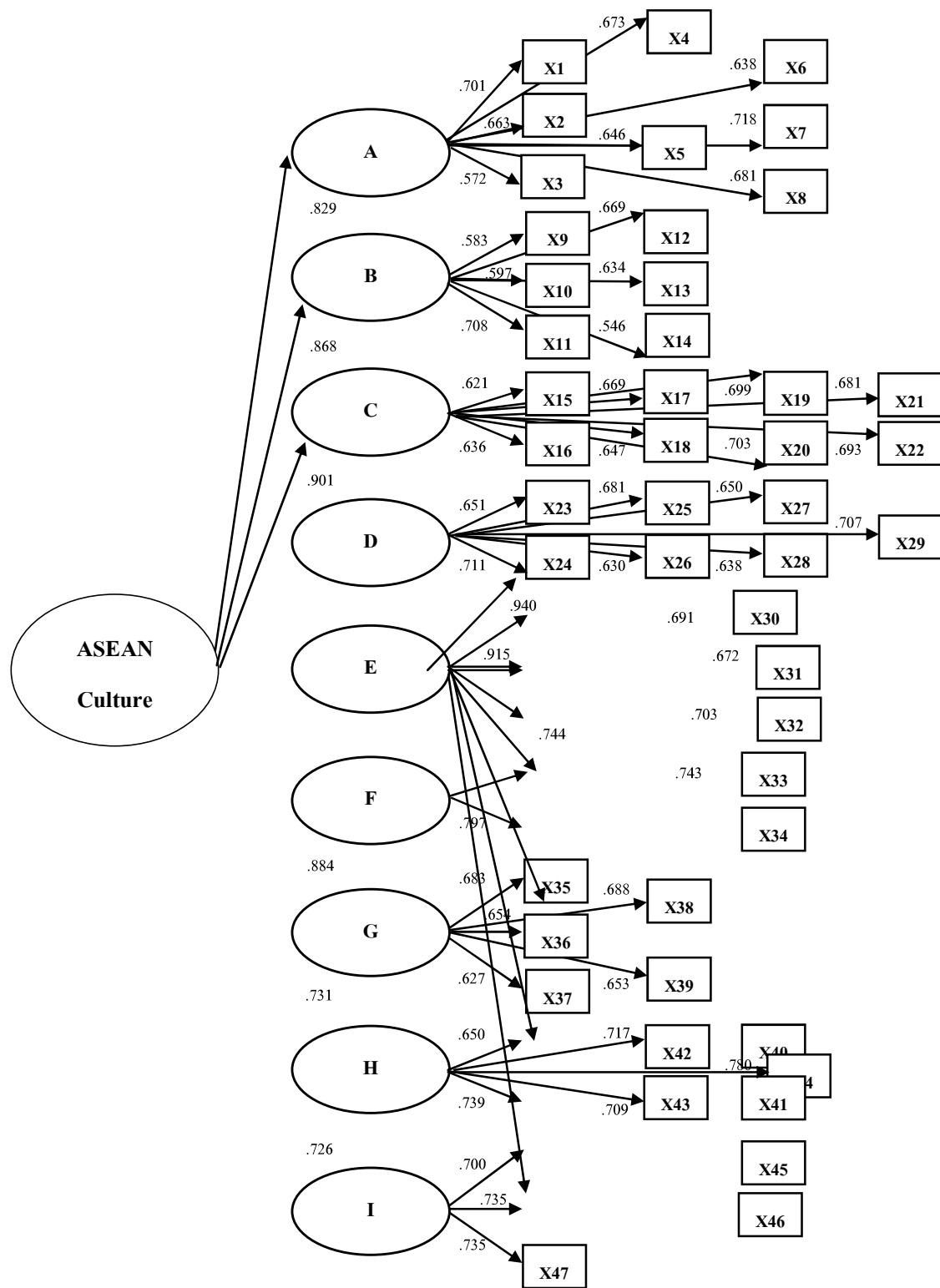
การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2

การวิเคราะห์ห้องนี้มุ่งในส่วนนี้วัดถูกประสงค์เพื่อทดสอบ ความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ของตัวชี้วัดวัฒนธรรมอาเซียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย มีสมมติฐานว่าโมเดลตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้อง

กับข้อมูลประจักษ์ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์สามารถสรุป ผลสถิติตรวจสอบโมเดล (Model Fit Summary) ค่ามัชยฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Regression weight/Path coefficient) และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Estimating Predicted Coefficients: R2) ของโมเดลตัวชี้วัดนวัฒนธรรม อาเซียนสำหรับสื่อดังนี้

ตารางที่ 4 สรุปผลสถิติตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล

ดัชนี (Indication)	เกณฑ์ (Criterion)	ค่าที่ได้จากการวิเคราะห์	ผลการประเมิน
χ^2/ df (CMIN/DF)	< 2	1.761	ผ่าน
GFI	$\geq .90$.912	ผ่าน
AGFI	$\geq .80$.895	ผ่าน
NFI	$\geq .90$.904	ผ่าน
CFI	$\geq .90$.956	ผ่าน
RMSEA	.50 - .80 (PCLOSE > .05)	.033	ผ่าน
RMR	$< .05$.019	ผ่าน

$\chi^2/df = 1.761$, GFI = .912, AGFI = .895, NFI = .904, CFI = .956, RMSEA = .033 (PCLOSE = 1.00), RMR = .019

ภาพที่ 1 ไมโครส์เมธ์เชิงโครงสร้างตัวชี้วัดวัฒนธรรมอาชีวศึกษาชั้นตรี

ตารางที่ 5 สรุปค่า俈น้ำหนักสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของโมเดล

ตัวแปร	Regression weight	R ²	ร้อยละการทํานาย (%)
A <--- ASEAN	.829	.687	68.7%
B <--- ASEAN	.868	.754	75.4%
C <--- ASEAN	.901	.812	81.2%
D <--- ASEAN	.940	.883	88.3%
E <--- ASEAN	.915	.837	83.7%
F <--- ASEAN	.744	.553	55.3%
G <--- ASEAN	.884	.781	78.1%
H <--- ASEAN	.731	.534	53.4%
I <--- ASEAN	.726	.527	52.7%

โดยสรุป โมเดลตัวชี้วัดวัฒนธรรมร่วมอาเซียนสำหรับสื่อซึ่งมีลักษณะเป็นโมเดลปัจจัยองค์ประกอบ 2 อันดับ อันประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก (ASEAN) 1 องค์ประกอบ องค์ประกอบรอง (A-I) 9 องค์ประกอบ และตัวแปรนั่งชี้ (X1-X47) 47 ตัว

เมื่อพิจารณาค่าสถิติสำหรับการตรวจสอบ (Model Fit Indices) พบว่า มีโมเดลที่คาดหวังมีความสอดคล้องกับโมเดล ข้อมูลเชิงประจักษ์ [$\chi^2/df = 1.761$, GFI = .912, AGFI = .895, NFI = .904, CFI = .956, RMSEA = .033 (PCLOSE = 1.00), RMR = .019] โดยมีค่า俈น้ำหนักสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูง (Regression weight/Path coefficient) อยู่ระหว่าง .726 - .940 และมีประสิทธิภาพการทำนายของโมเดล (Estimating Predicted Coefficients) กิดเป็นร้อยละ 52.7 - 88.3 (R² between .527 - .883)

จากการวิเคราะห์ทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าโมเดล ตัวชี้วัดวัฒนธรรมร่วมอาเซียนสำหรับสื่อ ในงานวิจัย ชิ้นนี้ มีความเหมาะสมสมและผ่านเกณฑ์การทดสอบทางสถิติ สามารถใช้อ้างอิงในการวัดวัฒนธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการแจงนัยวัฒนธรรม ร่วมอาเซียนสำหรับสื่อต่างๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ก้อนยา วนิชย์บัญชา, 2556)

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหารายการจดหมายเหตุ กรุงศรี ที่ออกอากาศในช่วงมกราคมถึง ธันวาคม 2556 จำนวนทั้งสิ้น 100 ตอน ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เชิงปริมาณ (Quantitative Content Analysis) ผ่านเครื่องมือ แจงนัยที่พัฒนาได้จากขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Second Order Confirmatory Factor Analysis: Second Order CFA) ในรูปแบบของแผ่นบันทึกข้อมูล (Tally Sheet) โดยแจงนัยเนื้อหาใน 3 ส่วนประกอบ คือ ภาพเสียง/คำบรรยาย และบทโทรทัศน์ เพื่อตรวจสอบ ประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยผลที่ได้จัดเป็นกลุ่มประเภท ตามระดับปริมาณการปรากฏในชิ้นงานตัวอย่าง ด้วยวิธีการ เรียงลำดับตามความถี่ที่ปรากฏจากน้อยไปหามาก งานนี้ใช้วิธีการแบ่งชั้นของข้อมูลในลักษณะอันตรากาชั้น ด้วย วิธีการแบ่งตามของเบตข้อมูลด้วยพิสัยค่าไกล์ 3 ระดับ (Third Ranks of Quartile Range) คือ กลุ่มวัฒนธรรมที่ปรากฏในระดับน้อย (Minimal Appearance) กลุ่มวัฒนธรรมที่ปรากฏในระดับปานกลาง (Moderate Appearance) และ กลุ่มวัฒนธรรมที่ปรากฏในระดับมาก (Maximal Appearance) โดยจัดเรียงระดับตามกลุ่มได้ ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 การจัดกลุ่มระดับปริมาณวัฒนธรรมที่ปรากฏในชีวิৎสังเคราะห์ที่คัดเลือกมาทั้ง 100 ตอน

ระดับน้อย	ระดับปานกลาง	ระดับมาก
H2 อาหารอาเซียน-อินเดียและอารัม (ASEAN-Indian and Arabian Foods) (Fe = 0)	H5 อาหารพื้นเพ/พื้นดินอาเซียน (ASEAN Lineage Local Foods) (Fe = 8)	D1 วรรณกรรมราชสำนัก หรือวรรณคดี ลaiyakayn (Royal / Aristocratic Literature of ASEAN) (Fe = 23)
F1 กีฬาอาเซียน (ASEAN Traditional Sports) (Fe = 1)	I1 เครื่องแต่งกายประจำชาติอาเซียน (ASEAN National Costume) (Fe = 10)	I2 ภูมิอาเซียน (ASEAN Fabric) (Fe = 24)
H1 อาหารประจำชาติอาเซียน (ASEAN National Foods) (Fe = 1)	A7 พื้นที่แสดงคุณค่าวัฒนธรรมทางการเกษตรอาเซียน (ASEAN Agricultural Field) (Fe = 11)	I3 วัฒนธรรมการแต่งกายแบบดั้งเดิม (ASEAN Original Cultural Dressing) (Fe = 24)
H3 อาหารอาเซียน-จีน (ASEAN-Chinese Foods) (Fe = 1)	C5 หัตถกรรมเครื่องรัก (ASEAN Lacquering) (Fe = 11)	C3 ประติมากรรม / งานปั้น (ASEAN Sculpture) (Fe = 25)
H4 อาหารอาเซียนประยุกต์ตะวันตก (ASEAN-Western Foods) (Fe = 1)	D2 วรรณกรรมโบราณ (ASEAN Ancient Literature) (Fe = 13)	D7 ตีอสิ่งพิมพ์รูปแบบอื่นๆ (Other Cultural Printed Matter of ASEAN) (Fe = 25)
A6 มรดกทางชรร์มชาติของอาเซียน (ASEAN Natural Heritage) (Fe = 2)	D5 วารสารสิ่งพิมพ์เชิงวัฒนธรรม (Cultural Press and Journal of ASEAN) (Fe = 13)	A5 ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Cultural Landscape) (Fe = 28)
B5 การแสดงแบบผสมผสาน ประยุกต์ และการแสดงร่วมสมัยแห่งอาเซียน (Cultural Combined Arts of ASEAN and ASEAN Contemporary Arts) (Fe = 2)	C2 ภาพอาเซียน (ASEAN Drawing) (Fe = 14)	E2 ลวดลายและartonตกแต่งแบบอาเซียน (ASEAN Cultural Design and Decoration) (Fe = 28)
D3 วรรณกรรมพื้นบ้าน (Folk Tale or ASEAN Local Literature) (Fe = 2)	A1 พิพิธภัณฑ์ (สถานที่) (ASEAN Cultural Museum) (Fe = 17)	E3 โครงสร้างสิ่งปลูกสร้างแห่งอาเซียน (ASEAN Cultural Building Structure) (Fe = 32)
D4 วรรณกรรมปัจจุบัน (ASEAN Modern Literature) (Fe = 3)	A3 พิพิธภัณฑ์เสมือนจริง (ASEAN Virtual Museum) (Fe = 17)	A8 พื้นที่แสดงคุณค่าวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อาเซียน (ASEAN Ethnic Field) (Fe = 33)
F2 การละเล่นแห่งอาเซียน (ASEAN Cultural Recreation) (Fe = 3)	B2 เครื่องดนตรีอาเซียน (ASEAN Instrument) (Fe = 17)	A4 มรดกทางวัฒนธรรมของอาเซียน (ASEAN Cultural Heritage) (Fe = 36)
B4 การประพันธ์เพลงแห่งอาเซียน (ASEAN Compositions) (Fe = 5)	A2 พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต (ASEAN Living Museum) (Fe = 19)	D6 จดหมายเหตุอาเซียน (ASEAN Archives) (Fe = 36)
B6 เทศกาลงานเฉลิมฉลอง และงานวัด (ASEAN Festivals, Feasts and Fairs) (Fe = 5)	B1 นาฏศิลป์อาเซียน (ASEAN Performing Arts) (Fe = 19)	G4 บรรทัดฐานของสังคม/แบบแผนทางสังคม (ASEAN Norm and Social Practices) (Fe = 36)
C6 หัตถกรรมเครื่องเงิน (ASEAN Lacquered Wickerwork) (Fe = 5)	G1 ที่นับชรร์มเนียมที่ถ่ายทอดสู่รุ่นต่อรุ่น โดยการบอกเล่า (Oral Traditions and Expressions of ASEAN) (Fe = 19)	G2 ความเชื่อ (ASEAN Rituals) (Fe = 39)
C8 หัตถกรรมเครื่องขักstan (ASEAN Basketry) (Fe = 5)	C1 ภาพวาด (ASEAN Painting) (Fe = 20)	C4 ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของอาเซียน (ASEAN Historical and Cultural Photography) (Fe = 44)
B3 บทเพลงอาเซียน (ASEAN Songs) (Fe = 7)	G3 ภาษา (ASEAN Languages) (Fe = 20)	E1 สถาปัตยกรรมวัฒนธรรมอาเซียน (Cultural Architecture) (Fe = 44)
C7 หัตถกรรมเครื่องดนตรี (ASEAN Niel-loware) (Fe = 7)	G5 องค์ความรู้และภูมิปัญญาแห่งอาเซียน (ASEAN Knowledge and Wisdom) (Fe = 20)	

สำหรับการรวมในการแจงนับปริมาณวัฒนธรรมสามารถแทนค่าในสมการเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ของการปรากฏวัฒนธรรม (สัมประสิทธิ์การนำน้ำหน่วงวัฒนธรรมที่พึงนำเสนอ) ดังสมการ Expected Content Coefficient = แทนค่าได้ = 0.1648 (Stufflebeam & Shinkfield, 2007) หมายความว่าหากใน 1 ตอนของรายการ ควรจะต้องนำเสนอวัฒนธรรมตามตัวชี้วัดทั้ง 47 ตัว ตัวอย่างเช่นงานที่คัดเลือกมานี้มีความสามารถที่จะนำน้ำหน่วงเสนอเนื้อหาได้คิดเป็นร้อย 16.48 ของปริมาณวัฒนธรรมที่ควรจะมี/ควรนำเสนอทั้งหมดในหนึ่งตอน ทั้งนี้ ในส่วนของประเมินคุณภาพของเครื่องมือ (แผ่นบันทึกข้อมูล) ด้วยการวิเคราะห์การแจงนับวัฒนธรรมอาเซียนที่ปรากฏในรายการ ไม่พบว่ามีเนื้อหาในส่วนใดที่ไม่สามารถแจงนับด้วยตัวชี้วัดที่พัฒนาได้จากการวิจัย จึงอนุมานได้ว่าเครื่องมือแจงนับที่พัฒนาได้จากงานวิจัย จึงอนุมานได้ว่าเครื่องมือแจงนับที่พัฒนาได้จากตัวแปรชี้ัดในงานชิ้นนี้ทั้ง 47 ตัวแปร มีประสิทธิภาพในการแจงนับวัฒนธรรมอาเซียนได้อย่างครอบคลุม และมีศักยภาพในการคัดกรองวัฒนธรรมจากเนื้อหาในรายการได้เป็นที่น่าพอใจ

การอภิปรายผลการวิจัย

ทำการนำเสนอผลการอภิปรายใน 2 ส่วน ได้แก่ (1) การอภิปรายผลจากการพยากรณ์แนวโน้มด้วยเทคนิคเดลฟี่และตัวแปรเบื้องต้นของ UNESCO FCS (2007, 2009) และสหภาพยูโรป (ESSnet-Culture, 2012) ได้แก่ กลุ่ม H วัฒนธรรมด้านอาหาร (Cultural Foods) และกลุ่ม I วัฒนธรรมการแต่งกาย (Cultural Costume) ซึ่งมีผู้วิจัยได้พิจารณาจากเอกสารและหลักฐานทางประวัติศาสตร์แล้วพบว่ามีลักษณะเป็นเครื่องม่งชี้ทางวัฒนธรรมที่เด่นชัดของภูมิภาค โดย ภาสกร วงศ์ตัววัน (2556) แสดงทัศนะในความเป็นอาเซียนว่าล้วนเกิดจากสิ่งบ่งชี้ทางวัฒนธรรมต่างๆ อย่างเช่น เครื่องแต่งกาย อาหาร การละเล่น ศิลปะ การแสดง งานวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรม อันเป็นผลผลิตจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมทั้งจากภายในและ

ภายนอก ตลอดจนการสร้างสรรค์รูปแบบทางวัฒนธรรมที่เป็นพลวัตจนเกิดเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียนในที่สุด ลอดคล้องกับการให้ความสำคัญกับตัวแปรที่ได้จากการเดลฟี่ในบทที่ 4 ซึ่งได้รับการเสนอเพิ่มเติมจากคณะผู้เชี่ยวชาญ คือ กลุ่มวัฒนธรรมด้านอาหาร และกลุ่มวัฒนธรรมด้านเครื่องแต่งกาย

ทั้งนี้ ตัวแปรทางวัฒนธรรมอย่างกลุ่มเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และกลุ่มอาหารนี้ยังถูกให้คุณค่าในการนำเสนอความเป็นมาทางชาติพันธุ์และประวัติศาสตร์ของอาชอาคนย์ ซึ่งปรากฏหลักฐานชิ้นประทักษิณที่แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมทั้งสองกลุ่มนี้มีลักษณะร่วมและคล้ายคลึงกัน ดังที่การให้ข้อมูลและทำการจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่สำคัญของประเทศไทยอาเซียน (ข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจของผู้วิจัย) ทั้งกลุ่มประเภทภาคพื้นสมุทร (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินาเลเชีย Museum Negara, พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์แห่งมัลายา Melaka History and Ethnography Museum และพิพิธภัณฑ์ผู้ว่าการรัฐ Governor's Museum) และกลุ่มประเภทภาคพื้นทวีป (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา และหอพิพิธภัณฑ์แห่งชาติคิลัว) ซึ่งเป็นหลักฐานทางโบราณคดีที่ให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่มีร่วมกันของชาติพันธุ์อาเซียน (สำรวจข้อมูลในพิพิธภัณฑ์ของมาเลเซีย ณ วันที่ 6-9 พ.ค. 59, พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร 12 มิ.ย. 59, พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา 11 พ.ค. 59, หอพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ Lao National Museum 21 มิ.ย. 59) โดยเมื่อทำการอภิปรายผลสามารถอภิปรายผลจำแนกตามกลุ่มตัวแปรทั้ง 2 ได้ดังนี้

1) กลุ่มตัวแปรองค์ประกอบวัฒนธรรมด้านเครื่องแต่งกายในส่วนของเครื่องแต่งกาย จากการศึกษาของ ศักดา ปั้นเหน่งเพชร (2552) เรื่องบุคลิกภาพและมารยาททางวัฒนธรรม ซึ่งให้เห็นถึงความความสอดคล้องและสนับสนุนถึงเหตุผลในการเพิ่มตัวแปรเรื่องวัฒนธรรมเครื่องแต่งกายของผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการเดลฟี่ โดยผลจากการศึกษาพบว่า เครื่องแต่งกายและรูปแบบการแต่งกายเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นเครื่องสะท้อนค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับกาล (Time) และที่ที่ (Space) ในสังคมวัฒนธรรมต่างๆ ทั้งยังเป็นเงื่อนไขที่สำคัญ

บางอย่างในสังคม เช่น การแต่งกายให้เหมาะสมกับโอกาส การเลือกสวมใส่สีของเสื้อผ้ากับวาระและบริบททางสังคม ตลอดจนใช้เป็นเครื่องแสดงบทบาทต่างๆ ในระบบทางวัฒนธรรมอีกด้วย โดยเฉพาะการแสดงถึงวรรณะ (Class) ที่เป็นรูปแบบทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนมาก รูปแบบหนึ่งของเอเชีย โดยเฉพาะอาเซียนที่ได้อิทธิพลทางวัฒนธรรมในเรื่องวรรณะมาจากอินเดีย ซึ่งเครื่องแต่งกายมีบทบาทอย่างมากในการกำหนดบุคลิกภาพ และการแสดงออกของสมาชิกในสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ ทั้งยังมีคงบทบาทสำคัญในบริบทปัจจุบันของอาเซียน นอกจากนี้ จากการวิจัยของจิราภรณ์ อรุณยานาค (2536) ยังค้นพบเป็นเครื่องยืนยันว่า กลุ่มวัฒนธรรมผู้ของอาเซียนนั้น มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มวัฒนธรรมที่บังต้องไม่ได้อย่างความเชื่อ ธรรมเนียม ประเพณี และศาสนาอีกด้วย โดยในการศึกษาที่ให้เห็นถึงหลักฐานการใช้ผ้าใหม่ในการห่อหุ้มวัตถุทางศาสนา อย่างคัมภีร์และพระไตรปิฎกหรือการใช้ผ้าห่อหุ้มของมีค่าในขันหมาก ซึ่งพบว่ามีการใช้อย่างแพร่หลายและสืบเนื่องมาในยุคจารีตของอุมาอាតเนย์ จึงอาจกล่าวได้ว่าผ้าเป็นอีกหนึ่งในเครื่องปั้งชี้ทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลสำคัญประการหนึ่งต่อสังคมวัฒนธรรมอาเซียน

2) กลุ่มวัฒนธรรมด้านอาหาร ในส่วนของกลุ่มวัฒนธรรมด้านอาหาร เป็นอีกกลุ่มตัวแปรที่ได้รับการเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่านในขั้นตอนเดลไฟฟ์ โดยเมื่อพิจารณาในแง่ความสำคัญที่มีต่อวัฒนธรรมผู้วัยเห็นว่า มีความเกี่ยวโยงในแง่การดำรงชีวิตของผู้คนในอาเซียนอย่างแน่นแฟ้น ซึ่งวัฒนธรรมด้านอาหารนี้ ถือเป็นสิ่งที่ผู้คนให้ความสำคัญอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการเชื่อมโยงทางความหมายในเชิงภาษาบนชั้นงานวรรณกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ มาลิทัต พรrophทัตเวที (2555) ที่กล่าวว่า การพัฒนาถึงอาหาร การกินเป็นลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงตัวตนทางวัฒนธรรมในชนชาติต่างๆ โดยเมื่อทำการศึกษาจากงานวรรณกรรม ลายลักษณ์ชั้นเอกของอาเซียนอย่างพระอภัยมณี พบว่า มีการพัฒนาถึงอาหารรูปแบบต่างๆ มากถึง 11 ประเภท เช่น อาหารงานหลักประเภทข้าว อาหารว่างหรือของทานเล่น อาหารที่เป็นกัลแกล้ม อาหารที่เป็นเครื่องเสวยของกษัตริย์ อาหารของนักบุญ อาหารสำหรับคนเจ็บ

เป็นต้น ซึ่งที่ให้เห็นถึงการให้คุณค่าของอาหารในการวรรณกรรมที่สะท้อนอิทธิพลต่อรูปแบบการดำรงชีวิตของสังคม ตลอดจนเป็นวัฒนธรรมที่มีความสำคัญมากในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในแง่การสื่อสารทางวัฒนธรรมจะพบว่า กลุ่มตัวแปรชี้วัดที่อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมอาเซียนด้านอาหารทั้ง 5 สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบที่สำคัญทางวัฒนธรรม 3 ประการ ดังข้อเสนอของ อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว (2547) ในเรื่อง โลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมอันเป็นผลลัพธ์สืบเนื่องจาก การติดต่อสื่อสารระหว่างกันของวัฒนธรรมภายในด้วยกันเอง และการติดต่อกับวัฒนธรรมภายนอก ซึ่งเมื่อเทียบเคียงผลลัพธ์ทั้ง 3 ประการ คือ วัฒนธรรมแบบรวมตัว วัฒนธรรมแบบหลากหลาย และวัฒนธรรมอุกฤษ สามารถนำมาอธิบายตัวแปรต่างๆ ได้ดังนี้

อาหารประจำชาติ เป็นวัฒนธรรมแบบหลักหลาย (Cultural Heterogenization) อันเกิดจากผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในช่วงที่แต่ละประเทศดำเนินนโยบายชาตินิยม (ในยุคสมัยใหม่) ที่ต้องการจะเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศตนเองขึ้นมา ผ่านการซื้อเรื่องอาหารของชาติแต่ละชาติขึ้นมาเพื่อแยกอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมออกจากกัน เมื่อมีการสื่อสารภาษาในระหว่างกันและต่อประเทศคนโลกในลักษณะของผู้คน-ของเชื้อ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากสภาพพลวัตทางวัฒนธรรมจะพบว่า ที่มาของ การสร้างอาหารประจำชาตินี้ ได้รับอิทธิพลในยุคชาตินิยมของอาเซียน ที่แต่ละประเทศมีนโยบายแข่งขันเพื่อเป็นที่หนึ่งในภูมิภาค เป็นผลให้มีการนำเสนอความแตกต่างของชาติในอาหารที่แต่ละประเทศยกขึ้นมาอย่างไรก็ได้ เมื่อมีอิทธิพลของกระแสโลกการวิวัฒนาข้ามมา มีบทบาทในสังคมโลก เป็นเหตุให้การแตกตัวในวัฒนธรรมอาหารอุกฤษสมเข้าด้วยกัน เพื่อเหตุผลทางการต่อรอง และการแข่งขันกับกลุ่มวัฒนธรรมภายนอกภูมิภาค เป็นเหตุให้ในช่วงที่มีนโยบายการร่วมมือระหว่างกัน ทำให้อาหารประจำชาติ ส่วนหนึ่งมีสถานะเป็นของเรา (Us all) เมื่อมีการสื่อสารไปยังวัฒนธรรมภายนอก เกิดเป็นวัฒนธรรมแบบรวมตัว (Cultural Homogenization) เพื่อลดทอนความหมายของอาหารประจำชาติในลักษณะของผู้คน-ของเชื้อไป

ด้วยอุดมคติความเห็นในความต่าง ก็เกิดเป็นอาหารประชาติ ของอาเซียน (ASEAN National Food) ที่แม้จะเป็นของแต่ละชาติ หากแต่หมายรวมเป็นของอาเซียนด้วยเช่นกัน

การหยนบีมแลกเปลี่ยนกับวัฒนธรรมภายนอก ก่อให้เกิดอาหารประยุกต์ทางวัฒนธรรมของอาเซียนกับกลุ่มวัฒนธรรมภายนอกต่างๆ (อาเซียน-อินเดีย-อาหรับ, อาเซียน-ตะวันตก, อาเซียน-จีน) ในลักษณะของวัฒนธรรมแบบลูกผสม (Cultural Hybridization) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเห็นว่า เป็นผลจากการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมภายนอกในยุคจารีตและยุคอาณานิคม สอดคล้องกับการศึกษาของ สาวีตี สุวรรณสิติ (2540) ในเรื่องสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน ที่ว่าด้วยอุบัติการณ์ทางวัฒนธรรมจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนภายในกับภายนอก ซึ่งเป็นผลมาจากการสื่อสารแลกเปลี่ยนระหว่างกันของมนุษย์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นผลจากการอพยพข้ายกถิ่นฐาน สงเคราะห์ (การล่าอาณาจักร ของตะวันตก) และการค้าขาย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและหยนบีมทางวัฒนธรรมระหว่างกัน จนเกิดเป็นการผสมผสานของที่มีอยู่แล้วกับส่วนอื่นที่รับอิทธิพลมาเกิดขึ้นเป็นของใหม่ที่หากจะแยกออกและจะห้อนออกมายังเป็นวัฒนธรรมที่มีรูปแบบเฉพาะของภูมิภาค ที่เมื่อเทียบเคียงกับของต้นฉบับที่รับมาแล้วมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมต้นฉบับโดยสิ้นเชิง

การอภิปรายผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เมื่อทำการพิจารณาค่าน้ำหนักสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Regression Weight) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยจะระบุว่างตัวแปรองค์ประกอบหนึ่ง (ASEAN) และองค์ประกอบของ (A-I) เพื่อหาร่วมกับองค์ประกอบใด มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมร่วมอาเซียนมากที่สุด พบว่าตัวแปรองค์ประกอบกลุ่ม D วัฒนธรรมอาเซียนด้านงานวรรณกรรม (D: Literature) มีค่าน้ำหนักสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด เท่ากับ .940 ซึ่งสามารถอธิบายในเชิงสถิติศาสตร์ได้ว่า วัฒนธรรมด้านงานวรรณกรรมมีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างรูปแบบวัฒนธรรมร่วมของอาเซียน สอดคล้องกับการศึกษาของ สาขาวิชาภาษาไทย โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ (2555) ในเรื่องอิทธิพล

และผลกระทบของงานวรรณกรรมต่อสังคม ที่เสนอว่า งานวรรณกรรมมีลักษณะเป็นเครื่องสะท้อนภาพของสังคมในยุคสมัยต่างๆ ทึ้งยังเป็นดัชนีชี้วัดกระบวนการทางวัฒนธรรมที่สำคัญมากของมนุษย์ โดยหากจะเปรียบเทียบก็อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมมีลักษณะเป็นกระจกเงาที่สะท้อนค่านิยมในสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ ทึ้งยังมีหน้าที่เป็นเครื่องบันทึกเหตุการณ์ในแต่ละยุคสมัย ทั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยทำการอภิปรายด้วยทฤษฎีภาพสะท้อนในสื่อ (Reflection Theory) ผู้วิจัยเห็นว่า งานวรรณกรรมในประวัติศาสตร์ของอาเซียนนั้น ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่มีลักษณะเป็นเครื่องสะท้อนแบบกระจกเงา (Mirror Approach) และตะเกียง (Lamp Approach) โดยทำหน้าที่สะท้อนภาพความเป็นจริงทางสังคมในยุคต่างๆ อย่างชัดเจน สลับกับสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของผู้ประพันธ์และลักษณะของผู้รับสารในสังคมแต่ละสมัย เช่นในช่วงที่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการสร้างโลกของสื่อในชีวิตประจำวันที่สะท้อนภาพความเป็นชาตินิยมอกรากลึกซึ้งมาก หรือในยุคการอาณานิคม ก็จะมีงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือมีตัวละครที่เป็นผู้คนต่างชาติโดยเฉพาะชาติเชื้ออาณาจักร อาณานิคมในสมัยนั้นออกมายกผ่านผลงานทางวรรณกรรมซึ่งปรากฏเป็นความสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรมในรูปแบบ (ตรีศิลป์ บุญชูบรรจุ, 2523) ดังนี้

1) วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมวัฒนธรรมของอาเซียน โดยมีรูปแบบการสะท้อนทั้งในรูปแบบภาพบันทึกเหตุการณ์ทางสังคมในแต่ละยุคสมัย และมีลักษณะเป็นเครื่องบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของภูมิภาค อย่างไรก็ได้ งานวรรณกรรมยังมีรูปแบบการสะท้อนประสบการณ์ทางสังคมของผู้คนทั้งในฐานะผู้ส่งสาร (ผู้ประพันธ์) และผู้รับสาร (ผู้อ่าน) อีกด้วย โดยในงานวรรณกรรมจะมีลักษณะการสะท้อนภาพความเป็นจริงทางสังคมที่สอดแทรกกับประสบการณ์และมุ่งมองของผู้คนที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆ

2) สภาพทางสังคมวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่องานวรรณกรรมหรือผู้ประพันธ์ กล่าวคือ สภาพความเป็นจริงในสังคมสร้าง/สะท้อนภาพในโลกของสื่อ ดังจะเห็น

ได้จากพลังงานวรรณกรรมที่ผันแปรตามสภาพ
บริบทและอิทธิพลทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งผู้ประพันธ์ใน
ฐานะผู้ส่งสาร (Sender) ได้ทำการผลิตขึ้นงานวรรณกรรม
ที่มีเนื้อหา (Message) ที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์
ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งนั่นคือความเชื่อ ศาสนา
ปรัชญา วิถีชีวิต และค่านิยม เป็นต้น

3) งานวรรณกรรม นักประพันธ์ หรือเนื้อหาในชั้นงาน มีอิทธิพลต่อสังคมวัฒนธรรม กล่าวคือ งานวรรณกรรม ในฐานะของโลกของสื่อ (Media World) มีผลกระทบต่อสังคม ซึ่งมีรูปแบบเป็นสื่อถ่องถ่ายทอดความคิดความรู้สู่สังคม หรือใช้เป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่ต่อรองกับสังคมวัฒนธรรมสู่โลกแห่งความเป็นจริง (Real World) เช่น งานวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น เรื่องประเพณีและชีวิต (ในไม่ในสุดท้าย) ที่ได้รับรางวัลชีรัตประจําปี 2548 ของ บุญเดิน แสงมะนี ที่ชี้ให้เห็นถึงแนวคิด สภาพปัจจุบันทางสังคม รูปแบบการศึกษา หรือ การติดอยู่ในกรอบทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดลักษณะ ในสังคมของลาว โดยสะท้อนผ่านรูปแบบความคิดของตัวละครและความพยายามในการจะนำพาครอบครัวไปสู่ชีวิตที่ดีกว่า หรืองานวรรณกรรมเรื่องถูกอีสานของ คำพูน บุญทวี (ชีรัตดีเด่นประเพณีประจําปี 2522) ที่ล่าทอคสภารา วิถีชีวิตของสังคมชนบทของไทย ตลอดจนการพยายามทำการต่อรองความหมายของคำว่าอีสานของผู้เขียนให้ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากการศึกษาทั้งทางทัศนศิลป์ เชิงลับของคนในสังคมเมืองที่มีต่อคนอีสาน เป็นต้น

โดยสรุป ผู้วิจัยเห็นว่าวัฒนธรรมด้านวาระนกรรมอันประกอบด้วยตัวแปรชี้วัด จำนวน 7 ตัวแปรย่อ มีลักษณะอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการชี้วัดวัฒนธรรมอาเซียน ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ และอักษรศาสตร์ ทั้งยังมีรูปแบบความสัมพันธ์กับกลุ่มวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ซึ่งชี้บ่งนวนวาระนกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นวาระนกรรมในอดีตและปัจจุบัน ถือเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสารความรู้ หรืออยู่ในรูปของเอกสารเพื่อความบันเทิงเท่านั้น หากแต่ยังเป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคมวัฒนธรรมต่างๆ ที่ทำหน้าที่สะท้อนแนววัฒนธรรมและเบื้องหลังของวิถีชีวิตร่องกุ่ม

คณในแต่ละยุคสมัย จึงเป็นเหตุให้กลุ่มตัวอย่าง (ที่มีที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนเดลไฟร์ และกลุ่มตัวอย่างที่มีต้นทุนความรู้ในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน) เลือกพิจารณาและสนับสนุนกลุ่มวัฒนธรรมด้านนี้ขึ้นมาเป็นตัวชี้วัดอันดับต้นๆ จนกลายเป็นองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมอาเซียนนั้นสำคัญทางสถิติเป็นอันดับแรก (Regression weight/Path coefficient = .940)

ข้อเสนอแนะ และข้อจำกัดในงานวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้งาน (Implementation Suggestions) ตัวแปรที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้มีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงสังเขป (Concise Apprehension Variable) กล่าวคือ เป็นตัวแปรที่สร้างจากโน้ตศัพท์ทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานที่เน้นการสร้างความเข้าใจโดยรวมร่วงวัฒนธรรมร่วมอาเซียน ผ่านองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและดัชนีชี้วัดประเพกษาต่างๆ เป็นหลัก ซึ่งเป็นตัวแปรที่ช่วยกำหนดขอบข่ายหรือช่วยวัดน้ำร่องในการนำเสนองานวัฒนธรรมร่วมผ่านสื่อ แต่ไม่ได้มีลักษณะเป็นตัวแปรสำเร็จรูปที่สามารถนำไปใช้ได้ในทันทีโดยปราศจากการศึกษาความหมายและทำความเข้าใจเบื้องต้น การนำไปใช้โดยไม่ทำการพิจารณารายละเอียดในแต่ละตัวแปรชี้วัดย่อยนั้น อาจทำให้เกิดการนำเสนอข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือคาดเด้อถูกต้องได้

นักงานนี้ เมื่อทำการศึกษาตัวแปรที่ได้จากการวิจัยชั้นนี้เพิ่มเติม จะพบว่าตัวแปรแต่ละตัวมีรายละเอียดเชิงลึกก่อนข้างมาก และอาจจะมีความผันแปรความหมายตามสภาพการณ์ทางวัฒนธรรมในบางกรณี แต่ด้วยข้อจำกัดทางการวิจัยผู้วิจัยึงทำการปรับให้อูดูในรูปสังเขปเพื่อให่ง่ายต่อความเข้าใจเบื้องต้น อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ผู้ผลิตหรือผู้ที่ต้องการนำเครื่องประยุกต์ที่พัฒนาได้จากการวิจัยนี้ไปใช้งานด้านต่างๆ ทั้งในเชิงการผลิตสื่อ สร้างสรรค์ เนื้อหา หรือใช้เป็นกรอบในการตรวจสอบปริมาณในเชิงลึกผู้วิจัยเสนอให้ทำการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมก่อนที่จะทำการผลิตสื่อ และพึงใช้งานด้วยความระมัดระวังเสมอ โดยผู้นำไปใช้งานอาจเลือกใช้การแบ่งผู้รับผิดชอบตามองค์ประกอบกลุ่มต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงรายละเอียดของตัวแปรอย่างมากขึ้น

ซึ่งจะช่วยลดภาระในการพิจารณา และทำให้ใช้งานด้านนี้ได้แม่นยำยิ่งขึ้น

ข้อจำกัด (Limitation) แม้ว่าเครื่องมือเชิงประยุกต์ และด้านนี้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะสามารถใช้เป็นมาตรฐานธรรมดีได้ย่างถูกต้องในเชิงวิชาการ และสามารถนำไปใช้เป็นคู่มือเบื้องต้นสำหรับการผลิตเนื้อหา (Content) ของสื่อต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ย่างไรก็ตาม อาจได้รับผลกระทบจากวิจารณญาณของผู้ผลิต (Producer) หรือนักสร้างสรรค์สื่อ (Creative Director) เนื่องด้วย ธรรมชาติของตัวแปรวัฒนธรรมบางตัวมีลักษณะ เป็นตัวแปรเชิงนามธรรมโดยกำเนิด ถึงแม้ในงานวิจัย ชิ้นนี้จะได้ทำการสร้างกรอบและปรับเปลี่ยนรูปแบบ ให้เป็นตัวแปรเชิงรูปธรรมแล้วก็ตาม แต่มีความเป็นไปได้ ที่จะนำไปใช้เสนอผ่านองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ เนื้อหาได้ค่อนข้างยาก ทำให้ตัวแปรบางตัวอาจได้รับการ

พิจารณาหรือให้ลำดับความสำคัญก่อนหลัง (Priority) ในมุมมองของผู้ผลิตที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจปรากฏ เป็นความไม่สอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงวิชาการกับ ขั้นตอนการผลิต ผู้วิจัยจึงเสนอให้แก้ไขด้วยการใช้การ ประยุกต์เครื่องมือหรือข้อมูลที่ได้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ร่วมกับ การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและผู้ผลิตสื่อ โดยใช้ การหารือร่วมกันในคณะกรรมการก่อนที่จะนำไปใช้งานต่อไป

นอกจากนี้ ด้วยข้อจำกัดของลักษณะทางธรรมชาติ ของตัวแปรทางวัฒนธรรม ซึ่งมีรูปแบบเป็นพลาต และมักผันแปรตามบริบททางสังคมวัฒนธรรมตามกาลเวลา ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการปรับปรุง หรือมีการศึกษาลึกความ เปลี่ยนแปลง และภาพรวมของด้านนี้ทางวัฒนธรรมทุกๆ 5-10 ปี เพื่อให้ด้านนี้ชัดเจน มีความทันสมัย และมีความสอดคล้อง กับบริบทซึ่งจะช่วยให้ด้านนี้และมาตรฐานได้มีความ เที่ยงตรง (Validity) ใน การวัดอยู่เสมอ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัลยา วนิชย์บัญชา. (2556). การวิเคราะห์สมการโครงสร้างด้วย AMOS. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัดสามลดา.

กาญจนา แก้วเทพ. (2544). ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ: เอคิลลี่เพรสโปรดักส์.

คณะกรรมการธุรกิจการพัฒนาเศรษฐกิจ สถาบันรายงานรายภูม. (2555). รายงานการศึกษาเรื่อง การเตรียม ความพร้อมและการปรับตัวของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปี 2558. กรุงเทพฯ: สถาบัน พระปกเกล้า.

จิรากรณ์ อรุณยานาค. (2536). การศึกษาผ้าใบราณสมัยอยุธยาตอนปลาย ถึง รัตนโกสินทร์ตอนต้น จากผ้าห่อคัมภีร์. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

จอย ทองกล่อมสี. (2555). การพัฒนาตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ตามหลักธรรมาภิบาล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฑาพรรช์ พดุงชีวิต. (2550). วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีศิลป์ บุญชจร. (2523). นวนิยายกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.

เพชรน้อย สิงหนาทชัย. (2549). หลักการและการใช้สถิติวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางการ พยาบาล (พิมพ์ครั้งที่ 3). สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

ภาสกร วงศ์คำวัน. (2556). นานาชาติเหนือแผ่นดินสยาม. กรุงเทพฯ:นานาสำนักพิมพ์.

มาลิทัต พรมนทัตตาภิ. (2555). อาหารการกินในงานวาระกรรมเรื่องพระอภิญมณี. วารสารราชบัณฑิตยสถาน The Journal of the Royal Institute of Thailand, 37 (2), 124-145.

มิลตัน ออสบอร์น. (2544). เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: สังเขปประวัติศาสตร์(ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 8). เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ตรัสรัตน์.

มนต์ชัย เทียนทอง. (2548). สติ๊ดและการวิจัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: รายบุญการพิมพ์.

มนต์ชัย ตามเมือง. (2555). จุดร่วม จุดต่าง ของประเทศไทยกับอาเซียน. พิมพ์โลก: สุรศิริกราฟฟิค.

มนต์ชัย ตามเมือง. (2556). ภาษา สังคม และวัฒนธรรม ท่ามกลางกระแสของการก้าวเข้าสู่ประเทศไทย อาเซียน. พิมพ์โลก: สุรศิริกราฟฟิค.

เมตตา วิพัฒนาภูกุล. (2548). การสื่อสารต่างวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

瓦รุณี โอดสารัมย์. (2547). เมืองสุพรรณบุณเส้นทางการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์พุทธ ศตวรรษที่ 8 - ต้นพุทธศตวรรษที่ 25. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศักดา ปันเนнงเพชร. 2552. บุคลิกภาพ และมรรยาทวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาขาวิชาภาษาไทย โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์. (2555). เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ รายวิชา ท๔๐๐๖ วรรณคดีกับชีวิต.นครปฐม: สาขาวิชาภาษาไทย โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์.

สาวิตศิริ สุวรรณสตัตย์. (2540). สายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม.ใน จินตนา กระบวนการแสง (บรรณาธิการ). วัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุจิตต์ วงศ์เทศ. (2537). คนไทยอยู่ที่นี่ ที่อุษาคเนย์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

สุจิตต์ วงศ์เทศ. (2542). ร้องร่าทำเพลง ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

สุจิตต์ วงศ์เทศ. (2547). ชาติพันธุ์สุวรรณภูมิ บรรพชนคนไทยในอุษาคเนย์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

สุจิตต์ วงศ์เทศ. (2549). สุวรรณภูมิ ต้นกระแสประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

สุจิตต์ วงศ์เทศ. (2559). วัฒนธรรมร่วมอุษาคเนย์ในอาเซียน. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

เสริมสกุล ไทดานิก. (2553). ภูมิปัญญาพื้นบ้านไทย. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของ สถาบ.

สมจินตนา รัตตารา. (2540). ลักษณะสังคมและวิถีชีวิตเอเชีย. ใน จินตนา กระบวนการแสง (บรรณาธิการ). วัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (มป.). อุตสาหกรรมวัฒนธรรมไทยกับตลาดเพื่อนบ้าน: บทวิเคราะห์สินค้า บันเทิงไทยในลาว กัมพูชา พม่า และมาเลเซีย. ใน เอกสารประกอบการสอน Seminar in Communication Innovation and Society. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (6 กุมภาพันธ์ 2547). โลกาภิวัฒน์ทางวัฒนธรรม.มติชนรายวัน, หน้า 7.

อนันต์ชัย จินดาวัฒน์. (2553). ตามรอยอารยธรรม ตอน ยุคถ่อมานานิคมกับตำแหน่งโจรสลัด. กรุงเทพฯ: ยิปซี กรุ๊ป.

อุดม อรุณรัตน์. (2532). ต้นตอขององค์กรไทย: ความสัมพันธ์กับประเทศไทยเพื่อนบ้าน. ใน สัญชัย สุวังนุตร (บรรณาธิการ). เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เน้นภาคพื้นทวีป.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ການອ້າງຄວນ

ASEAN Beyond 2015. **ໜູປປ່ອງຮສຕາຮ້ອາເຊີຍນ[ວິດທັນ]**. ອອກອາກາສເມື່ອ 4 ເມສາຍນ 2557: ສຕານີໂທຮທ້ສນີໄທຍີປີເອສ.

ESSnet-Culture. (2012). **European Statistical System Network on Culture Final Report 2012**. LU,Luxembourg: The European Commission.

Hemsworth D., Sanchez-Rodriguez C., Bidgood B. (2005). Determining The Impact of Quality Management Practices and Purchasing-related Information Systems on Purchasing Performance. **The Journal of Enterprise Information Management**, 18(2) pp. 169-194.

Osborne, M.E. (2000). **The Mekong: Turbulent Past, Uncertain Future**. New York, USA: Grove Press.

Osborne, M.E. (2013). **Southeast Asia: An Introductory History** (11th ed.). NSW, Australia: Allen & Unwin.

Stufflebeam, D.L., & Shinkfield, A.J. (2007). **Evaluation Theory, Models, and Applications**. San Francisco, CA: A Wiley Imprint.

UNESCO. (2009). **The 2009 UNESCO Framework For Cultural Statistics (FCS)**. Quebec, Canada: UNESCO Institute for Statistics.

UNESCO. (2007). **The 2007 UNESCO Framework For Cultural Statistics (FCS)**. Quebec, Canada: UNESCO Institute for Statistics.